Het Inlichtingsnetwerk in Hasselt en Leopoldsburg tijdens WO II

Deel 2 De inlichtingsagenten van *Service Marc* in Hasselt en Diepenbeek

Wij vonden de ingezamelde bewijslast tegen Hasseltse inlichtingsagenten van het netwerk *Service Marc* terug in een kopie van de formele Nederlandse vertaling van de beschuldigingsakte in het dossier Léon Leynen, beslaande 15 pagina's.
Wij konden wel inzage krijgen van de beschuldigingen tegen ieder van hen, maar hiervan ontbreken de verhoorbladen die in een *Sonderband* (afzonderlijk volume, red.) tezamen 929 pagina's zouden moeten tellen[1].

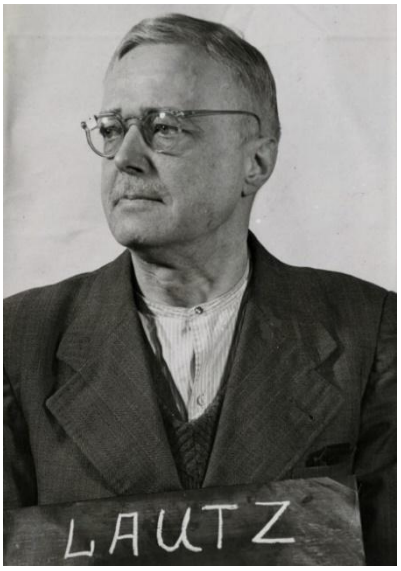

De authentieke akte van beschuldiging was in het Duits opgesteld door *Oberreichsanwalt* Ernst Lautz d.d. 28 juli 1944, één jaar na de arrestaties te Hasselt.

Ernst Lautz (1887-1979) werd op 14 december 1947 te Nürnberg veroordeeld tot 10 jaar hechtenis

Volgens deze nazi-openbare aanklager bevonden zich alle beschuldigden op dat ogenblik in voorhechtenis in het *Zuchthaus und Haftanstalt* (tuchthuis) van Gross Strehlitz, behoudens Léon Delée[2].
Léon Leynen, die in april 1943 in de plaats van barones de Heusch was getreden als provinciale coördinator en sectorchef te Hasselt, werkte met de initiële medewerkers slechts korte tijd verder.
Want hen allen bedreigde een complot van de nazi contraspionage, dat leidde tot het oprollen van het Limburgs spionagenetwerk *Service Marc*.

Spionnen voor de Britse inlichtingsdienst in Hasselt

François Melchior van Hasselt was oud-strijder en oorlogsinvalide van 1914-1918. Na de *Groote Oorlog* werd hij op 30 mei 1911 aangesteld als gemeentebeambte te Hasselt.
In 1919 werd hij benoemd tot gemeentesecretaris van de stad Hasselt, tijdens het burgemeesterschap van notaris Ferdinand Portmans[3].

François Melchior

Tijdens de Duitse bezetting in mei 1940 werd hij vervangen door Jozef Michiels. Deze laatste werd in april 1943 door de *Secretaris-generaal van het Ministerie van Binnenlandsche Zaken en Volksgezondheid* tot gemeentesecretaris aangesteld[4].
Enkele dagen na de bevrijding van Hasselt werden Jozef Michiels en zijn broer Marcel op 10 september 1944 aangehouden als collaborateurs[5]. François Melchior was sinds 1942 luitenant van IAA bij de *Service Marc* en de eerste rechterhand van barones Anne-Marie de Heusch, oprichtster van het Limburgs spionagenet *Service Marc*.

In de Duitse beschuldigingsakte stond de volgende bewijslast vermeld :

François Melchior *werd begin 1942 door barones de Heusch gewonnen en als agent onder het kenteken VN/AR/223A*[6] *aangesteld. Volgens haar opdrachten verzamelde hij militaire en economische berichten die betrekking hadden op de Duitse bezettingsmacht.*
Hij gaf haar hierover schriftelijke berichten af[7]*. Verder trachtte hij op haar aanwijzing, andere leden voor de organisatie aan te werven.*
Het gelukte hem ook, de medebeschuldigden Geens en Theunis voor de medewerking te winnen. Hij leidde Bosmans, Colomet, Dewandre[8] *en Hoenshoven als zijn hulpagenten en gaf hun verkenningsopdrachten.*
Geens gaf hij de opdracht aantekeningen te maken over militaire treinen.
Van Theunis eiste hij om de tactische kentekens op militaire rijtuigen en op de schouderstukken van de soldaten waar te nemen.
Van Gompel moest in het gebied Beverlo-Balen en Lommel Kerkhoven de troepenbewegingen in het oog te houden, militaire installaties bespioneren en hulpagenten werven.
Alle berichten die op grond van zijn aanwijzingen door zijn hulpagenten geleverd werden, gaf Melchior door aan de barones de Heusch. Na de vlucht van de leidster van de Hasseltse groep, zocht Leynen Melchior op en verzocht hem, om voortaan alle berichten aan hem over te maken. Melchior beweert echter zijn werkzaamheid stopgezet te hebben en Leynen geen berichten geleverd te hebben.

Emile Geens *werd vanaf de winter van 1942 door Melchior aangemaand om aantekeningen te maken over observaties van militaire treintransporten, hun herkomst, richting en ladingen. Geens, die wist dat deze berichten voor Engeland bestemd waren, nam ongeveer een maand lang de treintransporten waar en gaf Melchior hierover handgeschreven berichten onder het kenteken VN/AR/223A1.*

Henri Theunis *werd in juni 1942 door Melchior onderricht over de spionage-organisatie en na zijn bereidheid aangemaand tot medewerking. Hij werd gevraagd om observaties te verrichten over militaire zaken in het bijzonder over tactische tekens op voertuigen van de Wehrmacht en over de kleuren op de schouderstukken van de uniformen.*
Theunis voerde deze opdrachten uit[9] *en tijdens drie of vijf bezoeken deelde hij aan Mechior zijn vaststellingen mee. Verder berichtte hij eind 1942 over het toenmalige in aanbouw zijnde vliegveld te Florennes. In februari of maart 1943 heeft hij Melchior een laatste keer ontmoet. Voor zijn werkzaamheden kreeg Theunis van Melchior een bedrag van 100 Franken uitbetaald als vergoeding voor de gemaakte onkosten.*

Joseph Delée *werd in de herfst van 1942 door de barones de Heusch aangeworven in de spionage-organisatie*[10]*. In haar opdracht voerde hij verkenningen uit om verslag uit te brengen over militaire treintransporten. Hij leverde wekelijks verslagen af aan Holtappels betreffende transporten die door het station van Hasselt voerden, met vermelding van treinnummers, lading en einddoel. Na de arrestatie van Holtappels, gaf hij zijn informatie door aan de barones en na haar vlucht, aan Leynen onder het kenteken VN/AR/223/C ab. Bovendien wierf hij einde 1942 de medebeschuldigde Minten aan en gaf aan beiden de opdracht, eveneens militaire transporten te verkennen. De berichten die hij van hen ontving gaf hij eerst aan de barones de Heusch en daarna aan Leynen verder.*

Willem Holtappels *kreeg in oktober 1942 de opdracht van de barones de Heusch voor de spionage-organisatie militaire transporten waar te nemen. Hij voerde zijn opdracht, zoals Delée uit en leverde zijn berichten af onder het kenteken VN/AR/223C1, evenals de aan hem overhandigde verslagen aan de barones de Heusch.*

René Minten *werd in de herfst van 1942 door Delée gevraagd of hij bereid was in de spionagedienst met hem samen te werken. Daar Minten zich hiertoe bereid verklaarde, kreeg hij van Delée de opdracht hem op de hoogte te stellen, omdat hij nadere vaststellingen over transporten zou kunnen verrichten. Met het oog daarop belde Minten vanuit het seinhuis, waarin hij werkte, Delée op bij het binnen- en buitengaan van transporttreinen. Volgens de verklaring van Delée gaf Minten hem ook schriftelijke aantekeningen over doorgereden transporttreinen.*

Het verzet in Diepenbeek

Uit de Duitse beschuldigingsakte blijkt :

Henri Machiels *bracht in februari of maart 1943 op verzoek van de gemeentebeambte Jan Achten uit Diepenbeek*[11]*, spionageberichten over waarvan de inhoud in bijzonderheden niet vastgesteld is, naar Leynen in Hasselt.*
In april 1943 werd Machiels door Leynen verzocht om het spionagemateriaal aan hem af te leveren na de vlucht van de barones de Heusch. Leynen had Machiels ontmoet in het gerechtsgebouw te Hasselt. Met het oog daarop bracht Machiels hem eenmaal in april en mei 1943 in het Frans geschreven berichten[12]*, die o.a. vaststellingen bevatten over Duitse telefoonleidingen. Machiels beweert ook deze berichten van Jan Achten*[13] *ontvangen te hebben. Leynen is van mening dat Machiels de leider van de hulpgroep VN/AR/223D in Diepenbeek was, daar de barones de Heusch hem verzocht had haar agent D - Machiels - in Diepenbeek in een gerechtelijke aangelegenheid te ondersteunen.*

De individuele verhalen van de inlichtingsagenten van Hasselt

Franciscus Joannes Joseph Maria Melchior (genoemd *François*) is geboren te Hasselt op 16 februari 1883 en ongehuwd. Hij was de zoon van de notoire auteur Juliaan Melchior[14].

François Melchior had een jongere broer die Armand Melchior heette en militair geneesheer was[15]. Dr. Armand Melchior werd in juni 1944 te Gent gearresteerd door de Duitse contraspionage en arriveerde op 10 augustus 1944 als gevangene nr. 75.630 in het concentratiekamp te Buchenwald[16].
Hij overleed op 24 februari 1945[17]aan de gevolgen van bloedarmoede in het SS-concentratiekamp te Langensalza[18].

Hasselt, le 30 avril 1945.

M

Le Colonel-Médecin (détenu politique en Allemagne) et Madame Armand MELCHIOR-MOENS ;
Monsieur et Madame Léon VAN DER SMISSEN-MELCHIOR ;
Monsieur et Madame Carlos MOENS-MELCHIOR ;
Le Lieutenant-Colonel B.-E.-M. et Madame Paul HULSMANS-PIERLOZ ;
Messieurs Arthur et Jules MOENS ;
Mademoiselle Christiane HULSMANS.
ont la profonde douleur de vous faire part du décès de

Monsieur François MELCHIOR,

SECRÉTAIRE COMMUNAL DE LA VILLE DE HASSELT
Président de la Fédération des Secrétaires Communaux du Limbourg,
Invalide de la Guerre 1914-1918,
Décoré de plusieurs Distinctions Honorifiques,

leur frère, beau-frère, oncle et grand'oncle bien-aimé, né à Hasselt, le 16 février 1883.

MORT POUR LA BELGIQUE.

le 5 décembre 1944, au Camp de Concentration de Gross-Rozen (Silésie) des suites des tortures lui infligées par les Allemands.

Ils recommandent son âme à vos pieux souvenirs.

Un service funèbre sera célébré le lundi, 7 mai, à 10 1/2 heures, en l'église de St-Quentin à Hasselt.

Gand, rue du Perroquet, 44b.
Hasselt, Avenue des Martyrs, 46.
Hasselt, rue Armand Hertz, 50.

Cie. Coemans, Pompes funèbres, rue des Récollets, 13. - Tél. 671.

62362 — Les Imp. du Limb., Hasselt.

François Melchior overleed te Gross Rosen op 5 december 1944, collectie Freddy Hamonts, Ulbeek

François Melchior was als klerk en hulpsecretaris bij de stad Hasselt begonnen.
Op vrijdag 11 juli 1919 werd hij in de gemeenteraad benoemd tot gemeentesecretaris van Hasselt[19]. Hij werd voorzitter van de *Federatie van gemeentesecretarissen van Limburg*.
Bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog woonde François Melchior te Hasselt in de Gerlachestraat 9. Hij was burgerlijk gemobiliseerd, terwijl burgemeester Jozef Bollen[20] de stad ontvluchtte voor de naderende Duitse troepen.
De dienstdoende VNV-oorlogsburgemeester Jef Deumens[21] schorste François Melchior van dienst en liet het ambt van stadssecretaris[22] invullen door Jozef Michiels[23].

In februari 1941 werd François Melchior te Hasselt als gijzelaar opgepakt en gedurende twee maanden gedetineerd te Leuven. Op 1 juni 1941 sloot François Melchior aan bij de patriottische verzetsgroep *Hoornaert-Dirix*[24]. Fernand Dirix was commandant van het vliegveld te Schaffen[25].

In Hasselt waren Florent Biernaux[26] en zijn schoolvriend Constant Bertels-Rubens[27] al sinds augustus 1940 de voormannen van de *Groep Hoornaert-Dirix*. Zij ressorteerden onder het *Nationaal legioen/ Légion Belge en later Belgische Nationale Brigade* - die zich vooral bezighield met het verspreiden van pamfletten, gericht tegen de *Nieuwe Orde*[28].
De familie Biernaux-Doby werkte vanaf mei 1942 samen met de familie Collin-Lucas in het Hasseltse pilotenhulpnetwerk van *Comète* onder de naam *Evasion*[29].

De Canadese sergeant William Perry (links) en pilotenhelpster Olympe Biernaux-Doby met haar dochtertje Eliane, die omarmd wordt door de ondergedoken Amerikaanse vliegenier sergeant Walter Mullaney van de RCAF. Uiterst rechts is hun zoon Raymond Biernaux, Hasselt juni 1943.

Allen werden op 5 augustus 1944 door de *Geheime Feldpolizei-Luft* aangehouden.

In het voorjaar van 1942 werd François Melchior, die zonder inkomen was gevallen, door barones de Heusch ingelijfd bij de Belgische spionagedienst *Service Marc*.
Op 20 juni 1943 werd François Melchior om 18 u door de *Feldgendarmerie* thuis gearresteerd[30] en overgebracht naar de *Feldkommandantur 681* te Hasselt[31].

Vervolgens werd hij opgesloten in het *Maison d'arrêt* (huis van arrest/gevangenis) te Hasselt.

Hij werd daarna overgebracht naar de citadel in Luik, waar hij tot medio september 1943 werd vastgehouden en streng ondervraagd[32].
Hij werd dan overgebracht naar de Duitse *Kriegs Wehrmachts Gefängnis* te Antwerpen in de Begijnenstraat, waar hij tot 6 april 1944 verbleef, samen met zijn medestanders Theo Lemmens uit Leopoldsburg[33] en René Minten uit Hasselt[34]. Het trio werd via de doorgangsgevangenis van *Wehrmacht Untersuchungs Gefängnis* (WUG) Sint-Gillis op treintransport gezet, via Keulen in de richting van het Duitse tuchthuis te Gross Strehlitz waar ze op 12 april 1944 aankwamen.

Ze kregen daar te horen dat hun rechtszaak in oktober 1944 te Berlijn voor het *Volksgerichtshof* in *Senat II* gevoerd zou worden.

Het Volksgerichtshof te Berlijn aan de Potsdamer Platz

Maar door de geallieerde offensieven en de verwarring die daarrond ontstaan was, werden Lemmens en Melchior als *Zivielinternierten* (geïnterneerde burgers, red.) naar het *Nacht und Nebel*-concentratiekamp Gross Rosen gevoerd[35].

Politieke gevangenen kregen binnen de prikkeldraadomheining van het concentratiekamp de rode driehoek als herkenning opgespeld en werden enkel met hun stamnummer aangesproken door de *kapo's* (red. bewakers).

Op 5 december 1944 overleed François Melchior in KZ Gross Rosen[36] ten gevolge van ondervoeding en onmenselijke behandelingen door de bewakers. Hij was op 30 oktober 1944 geregistreerd als *Häftling* nr. 82.282. Zijn lijk werd in het crematorium van het kamp verast[37].

Postuum werden hem op 3 oktober 1946 de graad van adjudant als gewapend weerstander bij het *Geheim Leger*[38] (vanaf 1.8.1941) verleend en luitenant 3de categorie bij de inlichtingsdienst (vanaf 20 juni 1943) als inlichtings- en actieagent door het *Ministerie van Nationale Defensie*. Op 5 april 1950 sprak de *Plaatselijke, Gewestelijke Raadgevende Commissie voor politieke gevangenen* te Hasselt haar advies uit tot terechte erkenning van François Melchior als weerstander en inlichtingsagent.

De oorzaak van de arrestatie van François Melchior en andere inlichtingsagenten te Hasselt was te wijten aan de infiltratie van een *V-Mann* van de *Abwehr Abteiling III, Gruppe IIIF* (contraspionage) te Luik onder de schuilnaam *Willy*. Hierover rapporteren wij uitgebreid in deel 4 van deze dissertatie.

Meesterspion Prosper Dezitter[39], alias *major Willy*[40], opereerde in mei 1943 samen met de *V-Mann* Jacques Desoubrie, alias *captain Jacques* of *Jean Masson.*

Foto rechts : Prosper Dezitter, *The man with the missing pink/L'homme au doigt coupé*

Foto links : Jean Jacques Desoubrie , alias Jean Masson

Dubbelagent Jacques Desoubrie was verantwoordelijk voor de aanhouding op 18 juni 1943 van de kernleden van *Escapeline Comète* te Hasselt, zoals de familie Biernaux.

Jan Karel Emiel Geens (genoemd *Emiel*) is geboren te Mechelen op 10 juni 1885 en was daar op 20 juli 1907 getrouwd met zijn stadsgenote Colette Verbeeck. Emiel Geens was in dienst als spoorwegbediende (ondermeester NMBS)[41] en woonde aanvankelijk met zijn vrouw en drie kinderen te Kessel-Lo[42]. Later verhuisde de familie Geens-Verbeeck, waar ze ten tijde van zijn aanhouding in 1943 in de Plantenstraat 79 te Hasselt woonde.
Tijdens de Duitse bezetting, in de loop van het voorjaar van 1942 werd Emiel Geens lid van de inlichtingsdienst *Service Marc* te Hasselt en kreeg hij opdrachten van François Melchior om Duitse militaire treintransporten te observeren. Zijn echtgenote wist niets over zijn verzetsactiviteiten, pas na de oorlog werd zij door barones de Heusch in kennis gesteld dat haar echtgenoot voor *Service Marc* spioneerde[43]. Emiel Geens was in 1943 tewerkgesteld op de stelplaats van het station in Winterslag.

Reizigersstation van Winterslag. Op 11 november 1943 voerden partizanen een sabotage uit op de spoorlijn Winterslag Genk[44]

De bediening met reizigerstreinen van Genk vanuit Hasselt was op 6 oktober 1941 stopgezet. In Genk-centrum waar Jef Umans[45] destijds stationschef was, bleef het station tot 1942 in bedrijf voor goederenverkeer via As[46].
In 1943 werd de spoorweg in Genk-centrum opgebroken door *Organisation Todt*, waarna de rails naar het oostfront werden vervoerd.

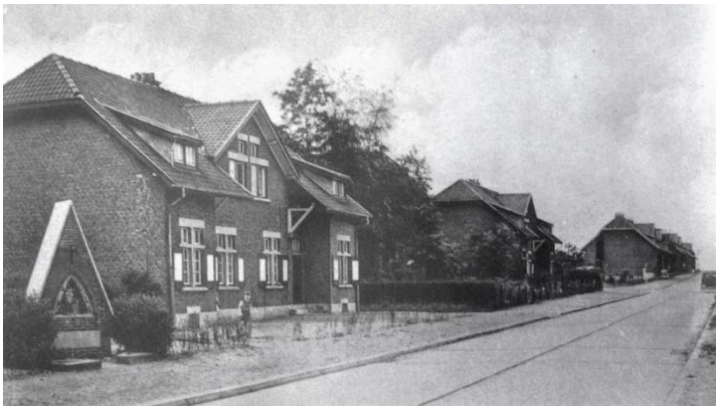

Charles Batjoens[47], stationschef van het vormingsstation te Winterslag, woonde in de *Staatstuinwijk*, waar een aantal huizen door de *Belgische Spoorwegen* waren gebouwd.

Huizen voor spoorwegbeambten te Winterslag, Staatstuinwijk

Jan Cornelissen was *onderstationschef* van het vormingsstation van Winterslag[48].
Onder de spoorwegbeambten van Winterslag waren er twee die zich aangeboden hadden als hulpagent bij de politie van Genk. Het korps van hulpagenten stond onder leiding van de VNV-gezinde Mathieu Lauwers, een drukker uit de Nieuwstraat in Genk die in 1941 als schepen van de *Nieuwe Orde* was aangesteld.

Op 23 juli 1943 om 10 u werd Emiel Geens in Genk op de treinstelplaats te Winterslag gearresteerd door de *Feldgendarmerie*[49]. Getuige hiervan was NMBS-ingenieur Paul Hauglustaine uit Hasselt[50]. Daarna werd Emiel Geens voor ondervraging overgebracht naar de gevangenis van Hasselt. Op 1 augustus 1943 werd hij naar de citadel in Luik gevoerd voor verder onderzoek.

Van 12 september 1943 tot 6 april 1944 was Emiel Geens gedetineerd in de KWG Antwerpen, waar hij geen familiebezoek mocht ontvangen. Vervolgens werd hij in transit overgebracht naar WUG Sint-Gillis in de *Avenue Dupectiaux*.

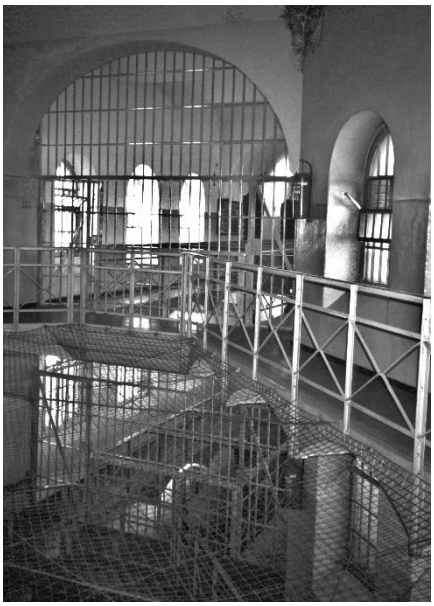

Op 8 april 1944 werd Emiel Geens via Aken naar het tuchthuis Gross Strehlitz gevoerd.

Cellencomplex Gross Strehliz © foto André Féron, 12.1.2015

In plaats van een eerlijk proces te krijgen, werd hij, met een paar medestanders uit Hasselt, naar het *Nacht und Nebel*-concentratiekamp Gross Rosen getransporteerd.

Daar werd Emiel Geens op 12 april 1944 geregistreerd onder het stamnummer 90.358.

Emiel Geens overleed op 18 januari 1945 in de infirmerie te Gross Rosen aan de gevolgen van een longontsteking[51].
Postuum werd aan Emiel Geens op 30 december 1949 de erkenning van politieke gevangene verleend door de *Aanvaardingscommissie* te Hasselt.

Henricus Theunis (genoemd *Henri*) is geboren te Hasselt op 21 juli 1920 en was de zoon van een stationsbeambte. Hij was ongehuwd en als sergeant beroepsonderofficier - tijdens de mobilisatie - ingelijfd bij het *8ste Linieregiment*. Op 10 mei 1940 bevond hij zich met zijn eenheid in de omgeving van Antwerpen, waar hij krijgsgevangen genomen werd door de Duitsers. Hij werd niet naar Duitsland gevoerd, maar keerde in juni 1940 terug naar huis, Fonteinstraat 47 in Hasselt. Om de 15 dagen moest hij zich ter controle aanbieden bij de *Feldkommandantur* in Hasselt, die destijds gevestigd was op de Leopoldplaats in het voormalige huis van notaris Hechtermans[52].

Joseph Theunis, gedenkaffiche *Geheim Leger Limburg*, collectie Kuppens-Minten

De levensloop van Henri Theunis wordt hierna hoofdzakelijk weergegeven aan de hand van naoorlogse verklaringen door zijn jongere broer Joseph, die destijds eveneens deel uitmaakte van het inlichtingsnetwerk *Service Marc* in Hasselt[53].

Omdat Henri Theunis na de Belgische capitulatie werkloos was, sloot hij via de clandestiene *Groep Hoornaert-Dirix*[54] in augustus 1940 aan bij het *Légion Nationale Belge*, waarvan hij in Hasselt tot *groepschef* werd aangesteld.
In de loop van september 1941 vond een manifestatie plaats in Hasselt tegen de VNV, waarin Henri Theunis de hand had, in nauw overleg met baron Alex Jolly uit Hasselt[55]. En dan waren er ook nog de tribulaties omtrent de valse geruchten rond de begrafenis van een Canadese vliegenier[56].
De *Feldgendarmerie* verrichtte op maandag 21 september 1941, na Hasselt kermis, een huiszoeking en trof bij Henri Theunis een aantal anti-VNV-vlugschriften en matrakken aan. Daardoor vloog hij gedurende drie maanden achter tralies in de gevangenis te Hasselt[57], van 29 september 1941 tot 10 december 1941.

Nadat de ontploffing van de fabriek *Produits Chimiques de Limbourg* in Tessenderlo op woensdag 29 april 1942 een fenomenale ramp had veroorzaakt met 190 dodelijke slachtoffers[58], werd Henri Theunis door de Duitse bezetter opgevorderd om te helpen bij de opruimingswerken. In juni 1942 werd hij door François Melchior ingewijd in de werking van de inlichtingsdienst *Service Marc*. De opdrachten kwamen doorgaans vanuit het centraal bureau te Luik via koeriers. Eind 1942 werd Henri Theunis door het *Arbeitsamt* verplicht om arbeidsdienst te verrichten bij Guillaume Cantillon[59], een ondernemer in ramen en schilderwerken uit Hasselt, die op Duitse vliegvelden en militaire installaties actief was[60].

Onder die dekmantel kon hij gedurende een paar maanden onopvallend nuttig spionagewerk verrichten op het vliegveld van Florennes.
Op 11 juni 1943 om 13 u werd Henri Theunis te Florennes in het huis van René Bigot, *rue des Récollets*, aangehouden door de *Geheime Feldpolizei* van Namen[61].

De inval was te wijten aan de voorafgaande arrestatie van koerier Jules Smal uit Hoei[62], die hoogstwaarschijnlijk gedwongen werd om het adres van René Bigot te verraden.

Het gevolg was dat vijf dagen later ook Joseph Theunis in Hasselt werd gearresteerd en zijn broer Henri opnieuw tegenkwam in gevangenschap te Luik.
Henri Theunis werd initieel naar de gevangenis van Namen afgevoerd.

Op 18 juni 1943 werd hij overgebracht naar de citadel van Luik - waar hij verdacht van spionage - in de afdeling van de ter dood veroordeelden terechtkwam.

Op 7 september 1943 werd hij opgesloten in de KWG Antwerpen. Op 7 april 1944 werd hij in transit overgebracht naar WUG Sint-Gillis, om 's anderendaags vanuit de *Gare du Midi* op transport gezet te worden naar Duitsland.

René Minten legde na de oorlog in 1951 een verklaring af[63] betreffende hun gezamenlijke lotsbestemming in de periode april 1944 tot april 1945.
Op 7 april 1944 vertrok de trein met de aangehouden inlichtingsagenten Henri Theunis en René Minten uit Hasselt in de richting van het tuchthuis van Gross Strehlitz, waar ze op 12 april 1944 geregistreerd werden. Daar vernamen ze dat ze geen proces zouden krijgen.

Nordhausen, 1945

Op 30 oktober 1944 belandden beiden in het *Nacht und Nebel Lager* van Gross Rosen in Silezië.
Vanwege het dreigende Sovjet-Russische offensief, werden beiden op 8 februari 1945 op weg gezet naar *KZ Dora*[64] in Nordhausen (Thüringen-D).
Sinds zijn aankomst op 12 februari 1945 in Nordhausen werd Henri Theunis als vermist opgegeven. Zijn overlijden werd gesitueerd tussen 12 februari en maart 1945.

Henri Theunis kreeg in 1946 postume benoemingen tot de graad van adjudant ARA (met ingang van 1 juni 1942)[65] en als luitenant IAA (vanaf 11 juni 1943)[66].
In september 1947 werd aan Henri Theunis postuum de erkenning verleend van gewapend weerstander (vanaf 1 augustus 1940) als sergeant in het *Geheim Leger*[67].

Op 22 mei 1953 besloot de *Aanvaardingscommissie* te Hasselt dat Henri Theunis postuum de erkenning kreeg voor het statuut van politieke gevangene.

Marie Joseph Léonard Delée (genoemd *Léon*) is geboren te Liers op 25 augustus 1896. Hij was getrouwd met Jeanne Goor en zij hadden vijf kinderen. Het gezin woonde in Hasselt, Palmstraat 11. Léon Delée was klerk bij de NMBS in Hasselt en bij het begin van de vijandelijkheden in mei 1940 burgerlijk gemobiliseerd. Hij bekleedde te Hasselt de functie van onderstationschef tijdens de Duitse bezetting in WO II[68].
Léon Delée werd aangeworven door barones de Heusch om mee te werken in het inlichtingsnetwerk *Service Marc* in Hasselt[69]. Hij had van haar en Guillaume Mebis, politie-inspecteur te Hasselt[70], wapens ontvangen en thuis bewaard.

Op 23 juli 1943 om 6 u 's morgens werd Léon Delée aan huis gearresteerd.
De *Geheime Feldpolizei* van Luik had een dossier geopend inzake de activiteiten van *Service Marc* van de sectoren Luik en Hasselt. Eenzelfde scenario had zich die morgen afgespeeld ten huize van collega Emiel Geens te Hasselt en bij Joseph Colémont, voorheen politiecommissaris te Hasselt[71].

Joseph Colémont, politiecommissaris te Hasselt (midden onder), collectie Stadsmus Hasselt

Léon Delée verbleef tot 31 juli 1943 in de gevangenis te Hasselt[72] en werd dan overgebracht naar de citadel in Luik[73]. Hij werd op 12 augustus 1943 weer in vrijheid gesteld, maar niet voor lang. Op 30 augustus 1943 om 10.30 u werd hij opnieuw gearresteerd in het station en vervolgens opgesloten in de gevangenis te Hasselt. Daar werden die dag ook binnengebracht : collega's bij de NMBS René Minten uit Hasselt, Henri Van Gompel en Theo Lemmens uit Leopoldsburg. Het waren allen leden van het inlichtingsnetwerk van sectorchef Léon Leynen uit Hasselt, die eind juli 1943 door de *Feldgendarmerie* was gearresteerd op het parket te Hasselt.

Léon Delée werd op 16 september 1943 gevangengezet in KWG Antwerpen, waar hij aan kruisverhoren werd onderworpen door *Sicherheits*-agenten. De inlichtingsagenten Theophile Lemmens uit Leopoldsburg en René Minten uit Hasselt verbleven toen ook in de gevangenis te Antwerpen[74]. Van 12 februari 1944 tot 4 april 1944 was Léon Delée te Hasselt ter beschikking van *Feldkommandantur 681*. Vervolgens werd hij op 6 april 1944 via WUG Sint-Gillis naar Duitsland gedeporteerd.
Van 8 april tot 10 april verbleef hij in de gevangenis te Keulen en op 12 april 1944 belandde hij in Gross Strehlitz[75].
Omstreeks half oktober 1944 bevond hij zich in het werkkamp van Laband[76], waar ook Theophile Lemmens geïnterneerd was[77]. Beide inlichtingsagenten werden op 21 januari 1945 overgebracht naar het concentratiekamp van Buchenwald, nabij de stad Weimar-D.

Léon Delée overleed daar op 23 maart 1945 ten gevolge van zware ontberingen en mishandelingen door de bewakers.

Bij besluit van Prins-regent Karel werd - met ingang van 1 juli 1943 - aan Léonard Delée de graad van luitenant 3de categorie IAA verleend[78].

Postuum werd aan Léon Delée op 18 augustus 1949 door de *Aanvaardingscommissie* te Hasselt erkenning verleend in het statuut van politieke gevangene.

Guillaume F W Holtappels (genoemd *Willem*) is geboren te Sint-Lambrechts-Herk op 12 april 1890 en woonde destijds te Hasselt, Runkst Spoorwegstraat 117.
Hij was spoorwegarbeider bij de NMBS en bij het begin van de bezetting burgerlijk gemobiliseerd.
Willem Holtappels was getrouwd met Florentina Motmans en vader van zes kinderen[79].

Sinds januari 1941 was Willem Holtappels door de barones de Heusch ingelijfd bij *Service Marc* te Hasselt[80].

Grafmonument van Willem Holtappels te Hasselt, begraafplaats Runkst © foto Alex Marut, 13 februari 2022

Zijn contactman was Guillaume Mebis, inspecteur van politie te Hasselt[81].

In zijn functie bij de NMBS kon Willem Holtappels vrij gemakkelijk sabotages plegen aan locomotieven, vliegtuigonderdelen en radiotoestellen[82].
Maar op 18 november 1942 werd Willem Holtappels door de *Feldgendarmerie* gearresteerd op grond van de betichting heling van 500 kg gestolen rollen koperdraad voor telefoonlijnen uit Duitse treinen. In feite ging het over sabotagedaden voor rekening van de verzetsgroep *"G"*[83], die in Limburg geleid werd onder de benaming *"Anna"* door René Kempeneers uit Oostham[84].
Spoorwegwachter Hubert Pattijn en zijn broer Marcel Pattijn[85], die onderstationschef was te Hasselt, waren medewerkers van René Kempeneers, adjudant IAA in de sector Hasselt.
Zij organiseerden, met een tiental medewerkers, materiaaldiefstallen ten voordele van de verzetsgroep *"G"*, maar in occasionele gevallen hielden ze er persoonlijk profijt aan over.
Op 15 oktober 1942 werd René Kempeneers aangehouden.
Op 17 november 1942, daags voor de arrestatie van Willem Holtappels, was Marcel Pattijn met enkelen van zijn medewerkers door de *Feldgendarmerie* in het station van Hasselt aangehouden wegens grootschalige diefstallen in de stationsomgeving[86].
Marcel Pattijn was volgens Willem Hotappels niet op de hoogte van zijn lidmaatschap bij *Service Marc*[87]. Willem Holtappels werd inzake de inbreuken van gemeenrecht op 30 maart 1943 tot twee jaar gevangenisstraf veroordeeld[88].

Van 16 april 1943 tot 20 juli 1943 zat Willem Holtappels drie maanden van zijn straf uit in de gevangenis van Merksplas[89].

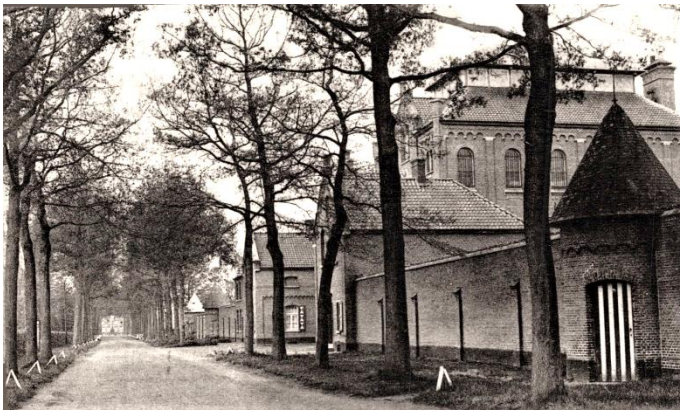

Cellencomplex van Merksplas

Op 20 juli 1943 werd hij door de *Feldgendarmerie* naar de Sint-Léonardgevangenis te Luik gebracht.

Daar werden de diefstallen uit 1942 tegen het licht gehouden van oorlogsspionage voor de Engelse inlichtingsdienst[90].

De Duitse ondervragers deelden hem daar mee dat zij een lijst in hun bezit hadden van de medewerkers van barones de Heusch in het inlichtingsnetwerk van Hasselt[91].
Willem Holtappels werd er rechtstreeks geconfronteerd met Emiel Delée, die zijn rechtstreekse chef was bij de NMBS. De ondervragers stelden ook Léon Leynen, François Melchior en handelaar Pierre Duvivier[92] uit Hasselt tegenover hem, die aan folteringen door de ondervragers onderworpen waren. Gedurende twee maanden werd Willem Holtappels herhaaldelijk streng ondervraagd in de gevangenis te Luik.

De Saint-Léonard gevangenis aan de Place Maghin te Luik werd in 1982 afgebroken

Op 20 september 1943 werd Willem Holtappels door de Luikse *Gruppe Geheime Feldpolizei 648*[93] naar de KWG Antwerpen overgebracht[94], waar hij met zijn voormalige spoorwegbazen René Minten[95] en Léon Delée werd geconfronteerd door de ondervragers van de *Geheime Feldpolizei 712* van Antwerpen[96].
Op 8 april 1944 werd Willem Holtappels per trein naar het tuchthuis van Gross Strehlitz getransporteerd, waar hij begin augustus 1943 onder omslag de beschuldigingsakte ontving. Op18 oktober 1944 werd hij naar het concentratiekamp Laband gebracht, waar toen ook Theo Lemmens uit Leopoldsburg[97] en Joseph Brijs-Velaerts van café *Cécil* uit Sint-Truiden waren geïnterneerd. Als politieke gevangene moest Willem Holtappels er ononderbroken twaalf uren per dag werken in de bossen en aan autowegen, met slechts karige maaltijden en zonder loon. Op 18 januari 1945 werd Willem Holtappels naar het concentratiekamp van Buchenwald bij Weimar overgebracht, waar hij ingezet werd bij opruimingswerken. Daar ontmoette hij een aantal Limburgse verzetsmannen, zoals : Theo Lemmens en Louis Van Heel uit Leopoldsburg[98], Pierre Diriken uit Tongeren[99] en Joseph Brijs uit Sint-Truiden[100].

Bij de bevrijding van Buchenwald op 11 april 1945 door de tanktroepen van de *6th Armored Division* van het 3de Amerikaanse Leger kwam er een einde aan zijn lijden en dat van zijn lotgenoot René Minten.

Willem Holtappels - *Häftlingnummer 87.137* - werd op 7 mei 1945 gerepatrieerd[101]. Hij werd met ingang van 1 maart 1947 op pensioen gesteld en overleed te Hasselt op 21 maart 1956.

MIJNHEER
Willem HOLTAPPELS
weggevoerde 14 - 18, polit. gevangenen 40 - 45 (Buchenwald), orlogsinvalide 40 - 45, vereerd met verschill. eretekens.
ECHTGENOOT van MEVROUW
Maria Florentina MOTMANS
geboren te St. Lambrechts Herk op 12 april 1890 en zeer godvruchtig overleden te Hasselt op 21 maart 1956.
De plechtige lijkdienst, gevolgd van de bijzetting op het erepark, zal plaats hebben in de Parochiekerk van St. Hubertus te Runxt - Hasselt, op zaterdag 24 maart om 11 u.
Vergadering aan het sterfhuis, Spoorwegstraat 158 om 10 u.
Vrienden en kennissen, die bij vergetelheid geen doodbericht ontvingen gelieven dit als dusdanig te aanzien.

Begrafenissen : Jacques
Kon. Astridlaan 8, HASSELT
Men meldt ons het overlijden van

Krantenknipsel Het Belang van Limburg maart 1956, collectie Jozef Muysers, Genk

Bij besluit van de minister van Landsverdediging d.d. 16 september 1949 werd aan Guillaume Holtappels de graad van adjudant 4de categorie IAA toegekend, met ingang van 18 juli 1943.

Bij besluit van de minister van Landsverdediging d.d. 20 oktober 1951 werd hem tevens de graad van helper 2de klas van de *Inlichtings- en Actiediensten* toegekend, met ingang van 1 januari 1942.

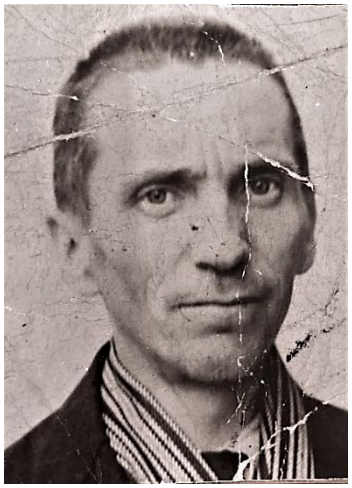

Renerus Dominicus Minten (genoemd René) is geboren te Linkhout op 5 november 1903. Hij was getrouwd met Anna Maria Margaretha Everaerts en vader van negen kinderen. Sinds december 1935 was hij in dienst bij de NMBS als onderstationschef te Hasselt, waar hij in het seinhuis werkte. Hij woonde met zijn kroostrijk gezin te Hasselt in de Beukenstraat 22.

René Minten, 1945 collectie Henri Minten, Hasselt

In het najaar van 1942 werd hij door zijn collega Léon Delée benaderd en overtuigd om voor *'Service Marc'* te spioneren.
In zijn positie als *dispatcher* had hij een goed zicht op alle passerende treinen, ook deze van de Duitse militaire transporten op het spoorwegkruispunt van station Hasselt.
In volle bezettingstijd werden de spoorverbindingen met Duitsland via Hasselt en de Belgische havens druk bereden door treinen met militaire goederen- en troepentransporten, wat uiteraard vitale informatie was voor de Britse inlichtingsdiensten[102]. René Minten noteerde significante inlichtingen op sigarettenblaadjes, die hij thuis verborg in een holte van een groot gipsen onze-lieve-vrouwebeeld op de schoorsteen in de zitkamer. Een koerierster met schuilnaam *Sophie*[103] kwam die sigarettenblaadjes ophalen om ze over te maken aan politieman Willem Mebis[104].

Guillaume Mebis, Hasselt

Op zaterdag 18 september 1943 – tijdens Hasselt-kermis - werd René Minten thuis te Hasselt gearresteerd door mannen in burger van de *Geheime Feldpolizei* en tot na het weekend opgesloten in de gevangenis te Hasselt. Hij mocht zich omkleden en kon zodoende zijn echtgenote nog tijdig verwittigen dat zij enkele sigarettenblaadjes uit zijn gilet moest verbergen, alvorens hij gevankelijk werd weggevoerd[105].

Op dinsdag 21 september 1943 werd hij naar KWG Antwerpen gebracht, waar hij zijn lot gelaten deelde met oud-gemeentesecretaris François Melchior, waarvan hij vernam dat deze tot de *Service Luc/Marc* behoorde in Hasselt[106].
René Minten zag in Antwerpen ook Léon Delée en Willem Holtappels[107] terug, waarna zij werden geconfronteerd en onderworpen aan zware kruisverhoren[108].
De kapucijnenpater Columbanus kon via zijn vóóroorlogse connecties met een hoge Wehrmachtofficier[109] te weten komen dat René Minten was gearresteerd wegens spionage[110] en deelde dit mee aan de echtgenote van René Minten. Met haar oudste zoon Henri reisde ze naar Antwerpen, maar ze konden hem niet bezoeken[111].

Op donderdag 6 april 1944 werd René Minten met zijn lotgenoten uit Hasselt, via WUG Sint-Gillis naar Duitsland getransporteerd.
De eerste halte was Keulen, waar ze tijdens het paasweekend van 8 tot 10 april 1944 opgesloten zaten. De reis vervolgde en op woensdag 12 april 1944 arriveerden ze in het tuchthuis van Gross Strehlitz, dat gedurende een half jaar hun onderkomen zou blijven. René Minten liep daar een difteriebesmetting op.

Gross Strehlitz, © collectie André Féron, 12 januari 2015

Zonder enig uitzicht op een eerlijk proces werden de Hasseltse inlichtingsagenten als *Nacht und Nebel*-gevangenen op 30 oktober 1944 overgebracht naar het concentratiekamp Gross Rosen, waar hen mishandelingen door de bewakers te wachten stond.
René Minten kreeg het *Häftling* nr. 82.283 toebedeeld.
Hij ontmoette er Camille Féron, hoofdingenieur bij de NMBS uit Hasselt (*Häftling* nr. 82.055), die er op 3 december 1944 overleed[112].

Camille Féron, collectie André Féron

Ook medestander en stadsgenoot François Melchior, die als *Häftling* nr. 82.282 geregistreerd stond, was toen al volledig verzwakt en overleed in december 1944 onder ellendige omstandigheden.
Toen het concentratiekamp van Gross Rosen op 8 februari 1945 door de SS'ers geëvacueerd werd, reed een trein met René Minten aan boord van een open kolenwagon, naar het werkkamp *Dora-Mittelbau* in Nordhausen. Tijdens de treinreis van vier dagen en nachten hadden de gevangenen in vriestemperaturen moeten blijven rechtstaan, waardoor de helft van hen bezweek voor aankomst op 12 februari 1945 te *Dora*.

René Minten, gevangene met nummer 113.039, was zo verzwakt dat hij in het lazaret terechtkwam en van daaruit op 18 maart 1945 overgebracht moest worden naar het nabije kamp *Boelcke-Kaserne*[113].
In de tunnels van *Dora-Mittelbau* moesten de arbeidsgeschikte gevangenen als slaven werken in tunnels van het Harzgebergte, waar vliegtuigen en V2-raketten (*Aggregat 4*) geassembleerd werden voor de *Luftwaffe*.
Op dinsdag 3 april 1945 en nogmaals op de dag daarna bestookten RAF-bommenwerpers de betonnen hangars van Nordhausen, waardoor er ongewild 1.200 slachtoffers vielen onder de gevangenen.
De *SS-Wachmannschaft* sloeg op de vlucht en liet de slachtoffers aan hun lot over[114].

Op 7 april 1945 was Henri Theunis uit Hasselt ook in Nordhausen aangekomen, waar hij korte tijd later spoorloos verdween[115]. Op 11 april 1945 werd het concentratiekamp *Dora* bevrijd door Amerikaanse troepen en kreeg René Minten een nieuwe gevangenisplunje omdat de zijne tot op de draad versleten was.

René Minten in de zomer van 1945, drie maanden na zijn thuiskomst in Hasselt © collectie Henri Minten, Hasselt

Op 26 april 1945 kwam René Minten na een repatriëring, via een tussenlanding te Le Bourget in Parijs, en een zelfverkozen treinrit via Brussel terug thuis. Hij werd in Hasselt warm onthaald door zijn stadsgenoten en familie.

Na een revalidatieperiode in een kuuroord in Zwitserland hervatte René Minten op 1 februari 1946 zijn dienst bij de NMBS in Hasselt als adjunct-stationschef, collectie familie Minten

In een getuigschrift, afgeleverd op 20 december 1945 door het diensthoofd van de inlichtingsdienst *Marc* te Brussel, *rue du Châtelain* 32, werd bevestigd dat René Minten sinds 1941 tot hun inlichtingsdienst behoorde.

Bij besluit d.d. 19 april 1946 van Prins-regent Karel werd René Minten benoemd in de graad van luitenant 3de categorie IAA, met retroactieve ingang vanaf 1 januari 1943.
In een brief van 4 maart 1948 bevestigde de chef van de *Service Général des Agents de Renseignements et d'Action* (SGARA) bij het *Ministerie van Nationale Defensie* te Brussel, dat René Minten deel uitmaakte van een inlichtingsdienst en dat hij daarom op 18 september

1943 werd aangehouden.

René Minten was sinds 1925 militant van het *Kristelijk Syndikaat* afdeling Hasselt[116] en in de naoorlogse periode voorzitter van *Pro Patria Limburg*[117]en vele andere sociale verenigingen in Hasselt. Op 23 februari 1947 werd hij voor het eerst verkozen als CVP-kandidaat in de gemeenteraad van de stad Hasselt. Hij sloeg één termijn over, maar zetelde van 1959 tot 1977 opnieuw in de Hasseltse gemeenteraad. In 1971 werd hij schepen van *Openbare Werken* (Regie, elektriciteitsvoorziening, waterdienst, slachthuis en reinigingsdienst) als opvolger van Georges Monard[118], die als CVP-volksvertegenwoordiger was verkozen. Ook was René Minten sinds 24 februari 1946 lid van de provincieraad van Limburg en lid van de Raad van CVP, afdeling Hasselt. Tussen 1958 en 1965 was hij als senior raadslid *questor*.

melden U met diepe droefheid doch met christelijke gelatenheid het overlijden van

de heer René MINTEN

Ere - Adjunct - Stationschef
Oorlogsinvalied en politiek gevangene oorlog 1940-1945
Ere - Voorzitter politiek Gevangenen en Rechthebbenden afdeling Hasselt
Ereld Eenheidsfront Hasselt
Luitenant van de inlichtings- en actiediensten S.R.A.
Vice - President Nationale Vereniging Weerstand Spoor
Lid Provincial Comité van Advies N.W.O.S. en N.W.O.I.
Ere - Provincieraadslid van Limburg
Ere - Schepen van de stad Hasselt
Ere - Gemeenteraadslid van de stad Hasselt
Lid van de raad van de C.V.P. en medestichter van de afdeling Hasselt
Ere - Voorzitter van het Kristen Syndicaat van Communicatiemiddelen afdeling Hasselt
Ere - Voorzitter van de Runxter Toneelvereniging
Actief bestuurslid van A.C.V. Runxt, van de St.-Rafaëlgilde en de K.W.B.
Stichter en bezieler van talrijke sociale, culturele en christelijke organisaties

Vereerd met volgende eretekens

Ridder in de Leopoldsorde
Ridder in de Kroonorde met palm
Oorlogskruis met palm
Weerstandsmedaille
Herinneringsmedaille met sabel
Kruis politiek gevangene met drie sterren
Burg. Ereteken eerste klas
Nijverheidsereteken
Herinneringsmedaille van de oorlog
Herinneringsmedaille Geheime Dienst
Ereteken Arbeid
Gouden medaille A.C.V.

ECHTGENOOT VAN

mevrouw Anna EVERAERTS

geboren te Linkhout, op 5 november 1903 en godvruchtig overleden te Hasselt,
in het Virga Jesse Ziekenhuis op 30 juli 1979,
gesterkt door de laatste H. Sacramenten van de zieken.

GEDENK ZIJN ZIEL IN UW GODVRUCHTIGE GEBEDEN

De plechtige eucharistieviering, waarop U wordt uitgenodigd, gevolgd van de bijzetting op het erepark, zal plaats hebben in de parochiekerk van St.-Hubertus te Runkst-Hasselt op vrijdag 3 augustus 1979, te 10.30 uur.

Samenkomst aan de kerk : Pastoor Vandijckstraat Runkst-Hasselt.
Rouwadres : Beukenstraat 22 - 3500 Hasselt
Begroeting : Mortuarium Virga Jesse Ziekenhuis van 9-12 en 14-18.30 uur Stadsomvaart
Gebedswake : donderdagavond om 18.30 uur in de kerk.

Begr. Huis Ballet-Brauns - tel. 27.75.68 Drukkerij BAETEN, Hasselt

Zijn provinciaal mandaat eindigde op 6 november 1971.

Grafmonument van René Minten op het erepark van de begraafplaats te Runkst
© foto Alex Marut, 13 februari 2022

Op 3 augustus 1979, de dag van Mintens begrafenis, overliep toenmalig burgemeester Paul Meyers[119] het indrukwekkende palmares en curriculum vitae van René Minten.

Herdenkingsspeld van Luc/Marc, collectie Hans Volders

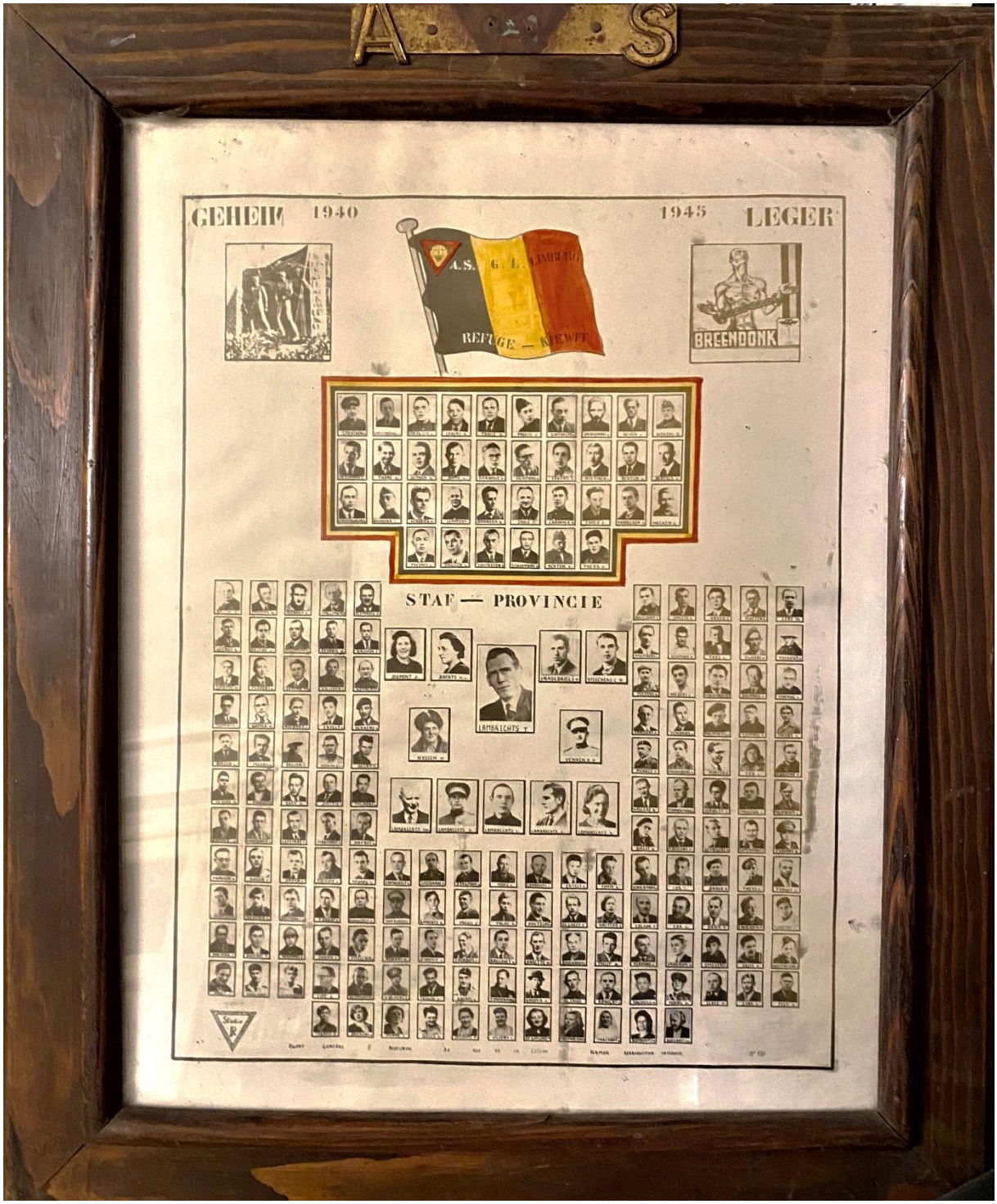

Inlijsting van de foto's van de leden van het Geheim Leger van de provincie Limburg 1940-1945
Hasselt/Kiewit, verzameling familie René Minten, Hasselt

Spionage en pilotenhulp in Diepenbeek

Bidprentje Henri Machiels, coll. Heemkundige Kring Diepenbeek

Henricus Hubertus Machiels (genoemd *Henri*) is geboren te Diepenbeek op 16 juli 1897. Sinds 1935 was hij aannemer van openbare en private werken onder de handelsnaam *pvba Gebroeders Machiels* te Diepenbeek, samen met zijn broers Jean en Victor Machiels[120].
Henri Machiels was ongehuwd en woonde destijds bij zijn ouders te Diepenbeek, *Statiestraat* 6, waar de familie Machiels ook een houtzagerij uitbaatte.
In maart 1941 was Henri Machiels benaderd door barones de Heusch van *Service Marc* te Hasselt. Zij noemde hem *Hubert* en vroeg hem om groepsleider te worden van *Service Marc* in Diepenbeek. Henri Machiels was actief in het verzet met betrekking het inzamelen van informatie over Duitse militairen en had voor zijn berichtgeving het codenummer VN/AR/233D onder de schuilnaam *Germaine*, waarmee hij verder met Léon Leynen in Hasselt correspondeerde.

Henri Machiels stond als onversaagde helper in rechtstreeks contact met Lucien Collin van de pilotenhulplijn *Evasion* in Hasselt[121].

Maar toen Lucien Collin en zijn echtgenote Tina Lucas op vrijdag 18 juni 1943 door de *Geheime Feldpolizei* werden gearresteerd te Hasselt, bleek ook dat moeder Laure Vliers[122] en haar dochter Simone Degueldre van café *De Kroon* in de Schiervellaan waren aangehouden, evenals de hele familie Lamquin[123].

Café De Kroon van Degueldre

De hoofdoorzaak was dat de *Abwehr* infiltrant Jean Masson[124] een lijst van pilotenhelpers had ontvangen van de Hasseltse *Comète*-leider Lambert Spanoghe[125].

Gevolg was dat Spanoghe diezelfde dag nog werd aangehouden, zodat het hele netwerk werd platgelegd[126].
Een vaderlandslievend netwerk van hulpverleners in de provincie Limburg werd opgerold door de schuld van een Belg, die de judasrol gespeeld had en de vijand van de geallieerden een veldslag liet winnen. Maar na de oorlog werden de rekeningen vereffend.

Abwehragent Jean Jaques Desoubrie, alias Jean Masson

Op 2 september 1943 werd Henri Machiels uitgenodigd op het hoofdkwartier van de *Feldgendarmerie* te Hasselt, waar hij bij zijn aankomst prompt werd aangehouden wegens een onderzoek dat door de *Geheime Feldpolizei* gevoerd werd inzake spionage te Hasselt. Gedurende 18 dagen verbleef hij in de gevangenis te Hasselt en op 16 september werd hij overgebracht naar de KWG Antwerpen. Het daaropvolgende traject is onbekend, maar zal wel gelijklopend geweest zijn aan dat van zijn medebetichten.

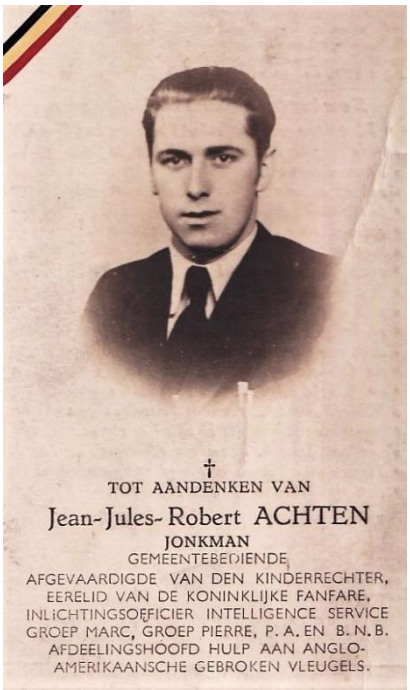

In Diepenbeek had Henri Machiels tot het plaatselijke clandestiene netwerk *Hulp aan Anglo-Amerikaanse Gebroken Vleugels* behoord, met de volgende medewerkers : kapelaan Jan Lemmens[127], gemeenteambtenaar Jean Achten[128] en gemeenteontvanger Louis Timmermans.

Foto links : Bidprentje van Jean Achten, collectie Alexandre Bonnet, Landen

Foto rechts : kapelaan Jan Lemmens, Heemkunde Diepenbeek

Op 20 oktober 1943 werd kapelaan Lemmens thuis in Diepenbeek gearresteerd door leden van de Hasseltse *Sicherheitsdienst* (SiPo/SD).

Hetzelfde gebeurde simultaan bij gemeente-ontvanger Louis Timmermans.
Beiden werden beticht lid te zijn van het gewapend verzet. Zij werden o.a. via het kamp van Breendonk naar het concentratiekamp van Gross Rosen in Silezië verbannen als *Nacht und Nebel*-gevangenen, waar Louis Timmermans spoorloos verdween.

Kapelaan Lemmens overleed op 25 maart 1945 in het concentratiekamp Nordhausen[129].
De eindbestemming van Henri Machiels werd het concentratie-kamp Gross Rosen, waar hij op 9 december 1944 overleed.

Het monument van het Geheim Leger van de brigade Diepenbeek, begraafplaats Diepenbeek © foto Alex Marut, 23 januari 2022

Op 6 januari 1951 besliste de *Aanvaardingscommissie* te Hasselt om Henri Machiels de erkenning te verlenen in het statuut van politiek gevangene.

Aan de erkenning als politieke gevangene was een vergoeding gekoppeld voor de rechthebbenden of hun nabestaanden. Doorgaans werden er ook eretekens en herinneringsmedailles aangevraagd.

Monument aan de kerk te Diepenbeek voor de overledenen van WO I en WO II
© foto Alex Marut, 23 januari 2022

Voor de gestorven inlichtingsagenten bij de NMBS werd een gedenkplaat aangebracht aan de uitgang van het station van Hasselt.

De epigonen en hun acties

Hoe ging het verder ? Het verzet tegen de Duitse bezetter en zijn collaborateurs hield niet op toen de kopstukken en het netwerk *Service Marc* in Hasselt in de zomer van 1943 werden opgepakt.

Getuige hiervan is het volgende verhaal[130], dat ter sprake werd gebracht door Lieven Ponet, gepensioneerde groepschef bij de NMBS te Hasselt, tijdens een congres te Hasselt, dat gehouden werd in 2008 voor de leden van de *Nationale Vereniging der Weerstanders van het Spoor* :

'Op 26 juli 1944 (sic)[131] reed er een trein met vliegende bommen vanuit Duitsland via Hasselt naar de kust. De heer Muls, adjunct-stationschef, die dit op het dispatchingcentrum vaststelde, zorgde er voor dat deze trein in station Schulen moest uitwijken, zogezegd wegens een defecte locomotief. Deze werd aldaar afgekoppeld en teruggestuurd naar Hasselt.
Het station Schulen werd speciaal uitgekozen omdat er in de nabijheid van het wijkspoor geen huizen stonden.

Omdat het zeer dringend was, reed de telefonist van het dispatchingcentrum, de heer Marcoen, met de fiets naar het huis Palmers te Stevoort[132]. Daar was een zendinstallatie in verbinding met Londen[133].

Palmershuis te Stevoort

Reeds tussen 12.30 u en 13 u werd de uitgeweken trein bestookt door Engelse vliegtuigen (sic)[134].
Het was een echte kettingreactie !
De ganse lading, bestaande uit 51 vliegende bommen (V1, Fieseler 103 red.) werd tot ontploffing gebracht.

Door deze verzetsdaad werden

honderden mensenlevens in Engeland gered en hier was er geen enkel slachtoffer !'

In het boek *De Tweede Wereldoorlog in Groot-Herk*[135] staat een uitgebreid relaas van de beschieting van de munitietrein te Schulen op 1 september 1944. Wij vernemen hieruit dat het relaas door Lieven Ponet hierboven gegeven, niet geheel accuraat was.
Daarom dit noodzakelijke corrigendum :

Op de middag van vrijdag 1 september 1944 was een stoomlocomotief met 43 open wagons vanuit Hasselt aangekomen in het station van Schulen, geladen met 108 V1-bommen, bedekt met zeilen.

Station van Schulen

De volgende bestemming van dit Duitse munitiekonvooi was voorzien voor de polygoon van de *Flak*-oefenschool *Maria-ter-Heide* in Brasschaat.
De sabotagegroep "*G"* had via de NMBS informatie verkregen dat de munitietrein op een zijspoor aan het station van Schulen was gestationeerd, waarna de lokale weerstanders de Britse inlichtingsdienst verwittigden.

Omstreeks 15.45 u stegen 33 *Republic Thunderbolt P-47* jachtvliegtuigen van de *56ste Fighter Group* van de Amerikaanse *8th Airforce* op van de Engelse RAF-basis Manston (graafschap Kent)[136].

Formatie P-47 Thunderbolts van de 56th FG

Een squadron, bestaande uit acht toestellen, werd afgestuurd op het station van Schulen met de coördinaten : 5104/0506 ten noordoosten van Diest. Om 17 u openden de *Thunderbolts* het vuur met een *strafe*[137] op de Duitse munitietrein, waarvan meer dan twintig wagons met hun *buzz bombs*[138] in de lucht vlogen en er een spektakel van magnesiumvuur te zien was.
Uiteraard was er *collateral dammage* waarbij de kerk, de school en vele huizen in de omgeving volledig vernield of zwaar beschadigd werden.
Maar één troost : er vielen geen dodelijke slachtoffers en ook geen zwaar gekwetsten.

Desiderata : "*Acta non est fabula*" - *Het spel is niet uitgespeeld*

Het research naar de geslachtofferde inlichtingsagenten kan als afgerond worden beschouwd. Maar dit geldt niet voor het onderzoek dat nog moet gevoerd worden naar de wijze waarop de *Abwehr* en *Geheime Feldpolizei* hun valstrik spanden vanuit Luik om hun doel te bereiken. Dit maakt het voorwerp uit van deel 4 van deze dissertatie.

Mijn dank gaat uit naar : Roger Frederix (Diepenbeek), Maurice Thysen (Beringen), Roger Rutten – Dirk Thielens - Toon Vandenheede (Genk), Patrick Berx - Henri en René Minten jr. - Jos Sterk en Frank Vanstreels (Hasselt), Alexandre Bonnet (Landen), André en Michel Féron (Haasdonk), Freddy Hamonts (Ulbeek/Wellen) en Johan Kuppens (Brasschaat).

All Rights Reserved wat betreft de afbeeldingen waarvan de auteurs onbekend zijn

© **Alex A F Marut** Genootschap voor de Studie van de Tweede Wereldoorlog in Limburg
Genk, 5 mei 2022 alex.marut@telenet.be

---

[1] Op 15.3.1944 verzond het *Kriegsgericht der Feldkommandantur 681 Hasselt* twee bundels akten naar de militaire bevelhebber in België (Alexander von Falkenhausen (1878-1966, generaal van de infanterie), die op 21.3.1944 de zaak formeel overhevelde naar de magistratuur van het *Reich*.
[2] Beschuldigingsakte van 28.7.1944, pagina 3.
Nochtans blijkt uit naoorloogse verklaringen dat Léon Delée evenzeer in het tuchthuis Gross Strehlitz aangekomen was op 12.4.1944, samen met René Minten.
[3] François Marie Ferdinand Portmans (°Sint-Truiden, 23.12.1854 †Hasselt, 19.3.1938) was burgemeester van Hasselt tussen 1895 en 1937.
[4] S.A.Hasselt, *Hasselt, gemeentesekretaris benoemd*, De Toekomst d.d. Zaterdag 17.4.1943.
[5] SWERTS, L., *Dagboek van een zware tijd (repressiejaren '44/50)*, Antwerpen, 1968, p. 33.
[6] COEKELBERGS, R., VANDECASTEELE, R. & C°, *Gedenkboek Inlichtings- en Actie Agenten*, 2015.
Melchior verkreeg de officierengraad van luitenant bij *Marc*.
[7] RUTTEN, M., *Oorlog in Limburg, markante feiten*, Tongeren, 1995, p. 118.
François Melchior rapporteerde op 17.6.1943 over het Duits garnizoen te Lanaken en over de radarpost van *Hansenhöhe*.
MARUT, A., *De Duitse radarpost Küken in Lanaken (1943-1944)*, Gossu-tijdingen, jg. 49 nr. 6/2012, p. 151.
[8] COEKELBERGS, R. & C°, o.c., p. 461.
Jean Adrien Marine Louis Dewandre (°18.8.1907) uit Hasselt was helper 2de klas van *Service Marc*.
[9] Ibidem. Henri Theunis verkreeg de officierengraad van luitenant bij *Marc*.
[10] COEKELBERGS, R. en VANDECASTEELE, R., o.c.
Léon Delée verkreeg de aan militaire gelijkgestelde officierengraad van luitenant bij *Marc*.
[11] Herdenkingsprentje van de 24 gefusilleerde Limburgse partizanen, collectie Jef Muysers, Genk.
Jean J R Achten (°Diepenbeek, 20.1.1914) was afdelingshoofd van de gemeentelijke administratie te Diepenbeek. Naast inlichtingsagent en medewerker *Comète*, was hij een partizaan (PA035).
[12] RUTTEN, M., *Oorlog in Limburg*, o.c., p. 114.
Op 20.5.1943 bezorgde Henri Machiels informatie aan Léon Leynen over treintransporten met munitie en 16 bommenwerpers die op het vliegveld te Brustem aangekomen waren.
[13] COEKELBERGHS & C°, o.c., p. 303.
Jean Marine Jules Robert Achten (°Diepenbeek, 20.1.1914) was helper van *Comète* en luitenant van *Luc*.
X., *24 terroristen uit Limburg ter dood veroordeeld*, Volk en Staat jg. 27 nr. 92 d.d. 16/17.4.1944.
Jan Achten was een van de 24 partizanen (*Onafhankelijkheidsfront*) die op 24.3.1944 door het *Kriegsgericht* bij de *Feldkommandantur 681* te Hasselt, waren veroordeeld tot de doodstraf en op 11.4.1944 in het kamp van Breendonk werden gefusilleerd.
[14] MARUT, A., *Lessen in geschiedenis, Genk anno 1889*, Heidebloemke Genk, jg. 74 nr. 4/2015, p. 17.
MARTENS, M., *Genealogische databank*, Genk.
Joannes Julianus Melchior (°Dilsen, 22.7.1848 †Hasselt, 4.1.1920) was als onderwijzer begonnen te Godsheide in de wijkschool. Hij was getrouwd met Helena Elisabeth Melania Côme en woonde te Hasselt in de Maastrichterstraat 82. Nadat hij leraar was geworden aan het Sint-Jozefscollege te Hasselt, werd hij kantonnaal

inspecteur voor het lager onderwijs voor de regio Hasselt-Maaseik. Hij schreef een boek over de *Bokkenrijders* en verrichtte historisch vorsingswerk, dat leidde tot de publicatie van het standaardwerk *Hasselt Intra-Muros*, 1989, geredigeerd door Guido Caluwaerts.

[15] VANSTREELS, F., *Hasselt als rustplaats, van bevrijding tot VE-Day*, Hasselt, 2019, p. 23.
Armand Melchior was luitenant-kolonel in het Belgisch leger. François en Armand Melchior waren beiden oud-leerlingen van het Sint-Jozefscollege te Hasselt, waar na de oorlog een gedenkplaat werd aangebracht ter ere van de slachtoffers van WO II.
Website https://18daagseveldtocht.be/grote-eenheden/legerkorpsen/cavaleriekorps/
Op 9.5.1940 was kapitein SBH Melchior gemobiliseerd op het *1ste Bureau bij de Staf van het Cavaleriekorps*, onder het bevel van luitenant-generaal ridder Maximilien de Neve de Rode, in het hoofdkwartier te Sint-Truiden in kasteel Mellaerts.

[16] MARTENS, M., *Lijst dokters, ingeschreven in het concentratiekamp Buchenwald*.
Armandus Joseph Antonius Maria Melchior (°Hasselt, 23.1.1887).

[17] X., *Herdenking*, Het Belang van Limburg d.d. 11.9.1946.
Op zondag 15.9.1946 werd een herdenkingsplechtigheid gehouden in het *Krijgsgasthuis* Ekkergem (Gent), waar dr. Armand Melchior de dienst uitmaakte.

[18] ITS dossier Rode Kruis Arolsen-D. Het lijk van Armand Melchior (*Häftling* 75.630) werd op 6.3.1945 verast te Langensalza via bemiddeling van *SS-Kommando Kammgarn Werke* waar ook de urne werd ter aarde besteld.

[19] *Het Algemeen Belang der Provincie Limburg* d.d. 13.7.1919.

[20] Dr. Gerard Jozef Bollen (°Genk, 7.1.1890 †Hasselt, 30.1.1977) was burgemeester te Hasselt sinds oktober 1937. Na zijn vlucht in mei 1940 keerde hij een maand later terug, maar mocht het bestuur niet meer waarnemen.

[21] MASSIN, W., *Van KVV tot VNV, Vlaamse ondertonen in Limburg*, Het Oude Land van Loon 1945.
Jef Deumens (°Eisden, 16.3.1890 †Antwerpen, 1.7.1973) was VNV-volksvertegenwoordiger (partij *Vlaamsch Nationaal Blok*). Hij collaboreerde vanaf de eerste dag met de Duisters en werd dienstdoende burgemeester te Hasselt. In april 1941 werd hij door Gerard Romsée officieel geïnstalleerd als burgemeester van de stad Hasselt. Medio juli 1945 werd hij met zijn gezin in Beieren aangetroffen door het Amerikaans leger en uitgeleverd aan de Belgische Staatsveiligheid. Op 25.5.1946 werd Jef Deumens veroordeeld tot levenslange hechtenis.

[22] Verklaring afgelegd door zijn schoonbroer Leo Vandersmissen uit Hasselt op woensdag 3.5.1950 aan adjunct-politiecommissaris Marcel Colémont te Hasselt.
Krantenknipsel *In memoriam* Het Belang van Limburg, mei 1976, collectie Jozef Muysers, Genk.
Marcel Colémont (°Le Mans-F, 7.3.1918 †Hasselt, 8.5.1976) was de zoon van politiecommissaris Joseph Colémont. In 1945 was Marcel Colémont benoemd te Hasselt als adjunct-commissaris.
Net als zijn vader en oudere broer Albert was Marcel Colémont lid van de weerstand en sluikpers tijdens WO II.
X., *Plotseling overlijden te Hasselt*, Het Belang van Limburg dd. 31.3.1951.
Albert Colémont (°Hasselt, 20.5.1912 †Hasselt, 24.3.1951) was een zoon van politiecommissaris Joseph Colémont. Albert Colémont had een naoorlogse tandartspraktijk te Hasselt aan het Leopoldplein. Tijdens WO II was hij lid van de weerstand en verbleef na zijn arrestatie een jaar in Duitse gevangenissen. Na de oorlog was hij provinciaal erevoorzitter van de *Confederatie der Politieke Gevangenen*.

[23] Jozef Michiels (°Bree, 22.8.1913 †Hasselt, 28.1.1983).

[24] Verklaring afgelegd door zijn schoonbroer Leo Vandersmissen uit Hasselt op woensdag 3.5.1950.
DEMAY, A., *Du sang sur les bruyères*, Groupe Hoornaert-Dirix de l'armée secrète 1940-1945, p. 127.
X., *Hoornaert-Dirix 1945-1995*, Memoriaal uitgegeven n.a.v. de 50ste verjaardag van de stichting van de *Verbroedering Hoornaert-Dirix van het Geheim Leger*, Brussel, 1995.
Groupe Hoornaert-Dirix | WWII Netherlands Escape Lines (wwii-netherlands-escape-lines.com)

[25] Fernand Dirix werd in september 1941 gearresteerd door de SiPo/SD.
Advocaat Paul Hoornaert werd op 24.4.1942 te Luik gearresteerd en op 2.12.1942 in het concentratiekamp Sonnenburg (huidige Slonsk-PL) gedetineerd, waar hij overleed.

[26] MARUT, A., *Pilotenhulp in Genk*, Ooggetuigen, Heemkring Genk, 2011.
Rapport d.d. 21.1.1952 van Florent Biernaux, Hasselt.
DE MAY, A., *Getuigschrift d.d. 22.9.1948 van officier De May van de Groep Hoornaert-Dirix (GL)*.
Léon Julien Florent Biernaux (°Hasselt, 3.4.1896) was sinds 12.8.1940 lid van de *Groep Hoornaert-Dirix*.
Hij was getrouwd met Olympe Doby (°Cambron Saint-Vincent, 24.1.1900), Hasselt, Thonissenlaan 16.
RUTTEN, R., *Wit & Zwart, verzet en collaboratie in een Vlaams dorp*, EPO, 200, p. 255.
Florent Biernaux werd na de oorlog erkend als luitenant IAA en afgevaardigde van het *Bureau Recherche Aide Rendue aux Evadés Alliés* (BRAREA) met zetel te Brussel, Louisalaan.

[27] Website Praats gefusilleerden WO II www.getuigen.be/lijsten/Praats-fus.htm
Jacques Constant Bertels (°Hasselt, 26.3.1900 †Neuengamme-D, 27.12.1944) was getrouwd met Marie-José Rubens (°Borgloon), woonachtig te Hasselt, Weggevoerdenstraat 25.
COEKELBERGS, R. & C°, *Gedenkboek IAA*, o.c., p. 328. Constant Bertels was luitenant van *Clarence*.

[28] DE GREEVE, K., *De Komeetlijn*, Keik nr. 70/2019, uitgave van Het Stadsmus, Hasselt, p. 8.
Het ging over de clandestiene krant *La voix des Belges/De stem der Belgen*, die vanaf augustus 1941 werd gedrukt door de BNB en via Albert Lefebvre werd verspreid.
[29] BUSSELS, J., *De doodstraf als risico*, Hechtel, 1981.
MARUT, A., *Pilotenhulp in Genk*, Ooggetuigen deel 2 Heidebloemke Genk, 2011, p. 4.
Limburg – Pilotenhulp in onze provincie – Taskforce Liberty
[30] Verklaringen afgelegd door Leo Vandersmissen en René Minten uit Hasselt d.d. 3.5.1950.
Volgens Leo Vandersmissen en René Minten werd François Melchior op 20.6.1943 aangehouden, terwijl in de beschuldigingsakte de datum van 22.6.1943 vermeld staat. Mogelijk gaat het om de datum van de betekening van de aanhouding, die wellicht later plaatsvond.
[31] DEMAY, A., *Du sang sur les bruyères*, o.c., p. 62. De *SiPo* Hasselt zou mogelijk het onderzoek voeren.
[32] GENDARME, R., *De citadel van Luik*, Lijdend België, Helden en martelaren, Rozez, Brussel, p. 174.
Politieke gevangenen werden opgesloten in blok 24.
[33] Verklaring van Theophile Gaspard Lemmens uit Leopoldsburg d.d. 29.4.1950, die ook naar Gross Strehlitz was gevoerd. In oktober 1944 werd Lemmens niet naar Gross Rosen, maar naar het interneringskamp Laband (Gleiwitz/Gliwice-Pl) getransporteerd.
[34] Verklaring van René Minten d.d. 3.5.1950 aan adjunct-commissaris Marcel Colémont te Hasselt, bestemd voor de *Staatscommissaris* bij het *Ministerie van Wederopbouw* te Hasselt.
[35] Fragmentarische informatie, vermeld op het formulier voor de aanvraag van erkenning als politiek gevangene d.d. 20.5.1948, opgesteld op verzoek van zijn zus Albertine Vandersmissen-Melchior, die door René Minten en Theo Lemmens later in de lente van 1950 meer gedetailleerd werd bevestigd.
[36] Uittreksel uit de akte van overlijden d.d. 22.6.1949 uit het register van de burgerlijke stand van de stad Hasselt.
[37] Verklaring van René Minten te Hasselt d.d. 3.5.1950, voor echt verklaard door burgemeester Jozef Bollen.
[38] Schrijven d.d. 2.12.1947 van *Dienst van de Weerstand*, 1ste sectie bij het ministerie van Nationale Defensie.
Beslissing d.d. 6.9.1947 van de *Controlecommissie van de weerstand* te Maaseik.
[39] EISNER, P., *The Escapeline : The traitors*, part 2, 2019.
Prosper Dezitter (°Passendale, 19.9.1893 †Elsene, 17.9.1948) had goede contacten met zijn Belgische collega van de *Abwehr* Jacques Desoubrie, zowel in Limburg als in Parijs nadien. Prosper Dezitter werd tot de doodstraf veroordeeld door de krijgsraad te Brussel op 27.3.1947 en anderhalf jaar later te Elsene gefusilleerd.
[40] CONNART, P., DRICOT, M., RENIERE, E. en SCHUTTERS, V., *De kennel van Rue Forrestière 16 in Elsene*, 2011. Prosper Valère Dezitter verrichtte onder verscheidene aliassen infiltratiewerk in 1943 voor de *Geheime Feldpolizei* en de *Abwehr IIIF*, zoals *captain Jackson*.
VERBEKE, G., *De gewetenloze spion, Prosper Dezitter*, 1998.
Prosper Dezitter werd door toedoen van mme. Moureau uit Oudergem vanuit verzetszijde ontmaskerd en in de publicatie *Voix des Patriotes* van november 1943 werd hij met zijn handlanger Florentine Dings-Giralt (°Barcelona, 20.6.1904) geseind als *'Un couple de salopards'*, waardoor beiden moesten onderduiken.
[41] Inlichtingssteekkaart *Nationaal Werk voor Oudstrijders, Weggevoerden en politieke Gevangenen* (NWOS) (*Ministerie van Binnenlandsche Zaken*) d.d. 5.2.1949.
[42] Aanvraagformulier voor rechthebbenden der politieke gevangenen (NCPGR), dossier 43.666, 1947.
Beide zonen van het gezin Geens-Verbeeck overleden tijdens WO II.
Emiel Maria Gaspard (°28.12.1907) stierf in Belgisch Congo op 30.3.1943.
Albert George Jozef (°2.3.1915) sneuvelde te Schaffen op 10.5.194.
Enkel hun dochter Elisabeth (°12.5.1912) was na de oorlog nog in leven.
[43] Verklaring d.d. 24.11.1949 van Colette Verbeeck aan de rijkswacht te Hasselt inzake het dossier voor de aanvraag van het statuut van politiek gevangene.
[44] RUTTEN, M., *Oorlog in Limburg*, o.c., p. 50.
[45] Joseph Leopold Gerard Umans (°Hamont, 22.3.1898) woonde te Genk, Statiestraat 43.
[46] X., *Genk en de trein*, Gazet van Antwerpen d.d. 29.9.1978.
[47] Charles Batjoens (°Scheldewindeke, 24.4.1886), woonde te Genk, Staatstuinwijk 4.
[48] Jan Cornelissen (°Hamont, 26.11.1892), woonde te Genk, Staatstuinwijk 3.
[49] Schrijven d.d. 29.11.1945 (referte 43.666) van NWOS bij het *Ministerie van Binnenlandsche Zaken* te Brussel en aanvraagformulier, ingevuld door Collette Geens-Verbeeck.
[50] Verklaring d.d. 25.11.1949 in de rijkswachtbrigade te Hasselt van Paul Servais Hauglustaine (°Diegem, 20.10.1918), technisch ingenieur, wonende te Hasselt, Sint-Truidersteenweg.
[51] Verklaring van Henri Theunissen uit Hasselt d.d. 29.11.1949 die samen met Emiel Geens in Gross Strehlitz en Gross Rosen verbleef in barak 9.
Verklaring van René Minten uit Hasselt d.d. 1.12.1949, die ook hetzelfde traject aflegde als Emiel Geens.
[52] Het huis van notaris Werner Hechtermans werd in het voorjaar van 1944 door geallieerden gebombardeerd.

[53] Verklaring d.d. 5.9.1951 aan de plaatselijke rijkswachtbrigade, van Joseph Theunis (°Hasselt, 16.4.1922) die na de oorlog beroepsonderofficier was bij de ESO te Philippeville.
COEKELBERGS, R. & C°, *Gedenkboek IAA*, o.c., p. 748. Joseph Theunis was adjudant bij *Marc*.
[54] DEMAY, A., *Du sang sur les bruyères*, o.c., p. 120.
De *Groep Hoornaert-Dirix* (G.L.) stond te Hasselt onder de leiding van Lucien Collin (°Hasselt, 17.2.1909 †Ludwigsburg, 30.6.1944) en zijn echtgenote Clementina Lucas (°Hasselt, 16.8.1914 †Hasselt, 16.7.2008).
[55] Baron Alexandre Jolly uit Hasselt verleende vanaf augustus 1940 zijn medewerking om wapens in te zamelen, maar werd op 4.10.1941 door de *Geheime Feldpolizei* aangehouden en naar Duitse concentratiekampen gevoerd.
[56] MARUT, A., *Pilotenhulp in Genk*, Ooggetuigen Heidebloemke deel 2, Genk, 2011.
Op 4.9.1941 werd het valse gerucht verbreid dat een Engelse gevallen vliegenier een begrafenis zou krijgen in Hasselt. De *Felkommandant* te Hasselt vaardigde een samenscholingsverbod uit op 6 en 7.9.1941.
De VNV-oorlogskrant *De Toekomst* d.d. 6.9.1941 berichtte hier over.
[57] Brief d.d. 3.4.1953 vanwege de directeur van de gevangenis te Hasselt aan *1ste Staatscommissaris* G. Velaers te Hasselt.
[58] Filmclub *Focus '76* uit Beringen maakte in 2008 met cineast Eddy Vandepoel, hierover een documentaire film, samen met bestuursleden van de *Heemkundige Kring* van Beverlo en *Focus History* (Marc Bertrands en Sven Laenen).
[59] Lijst van maatschappijen en nijverheidsinstellingen die gecollaboreerd hebben in het arrondissement Hasselt, Brief d.d. 16.5.1945 nr. 1025-49P van procureur des Konings A. Massa, gericht aan de krijgsauditeur te Hasselt.
Guillaume Cantillon (°Hasselt, 4.1.1913) van de firma *Baeten en Cantillon* in de Persoonstraat te Hasselt, werd door de krijgsraad te Hasselt veroordeeld wegens landverraad op 18.12.1946 en in beroep bevestigd op 4.1.1947 voor het militair gerechtshof (Belgisch Staatsblad : 1947/nr. 55.362). Hij was naar Ukkel verhuisd.
[60] MARUT, A., *De gebroeders Beken in de weerstand tijdens WO II*, Oorlogsherinneringen, Heidebloemke Genk jg. 79 nr. 2/2020, p. 56. Louis Beken (°Linkhout, 21.10.1921) werkte in 1940 voor Guillaume Cantillon.
[61] KLUITERS, F. en VERHOEYEN, E., *De Abwehr in Nederland (1936-1945)*, 2016.
De *Geheime Feldpolizei* ressorteerde onder *Abwehr Abteiling III, Gruppe IIIO*.
[62] Websites www.Herinneringmemoire.be/lijsten/gexecuteerden/ en https://www.rtbf/article/des-eleves - allemands-veulent-entretenir-la-memoire-de-résistants-liegeois-assassines-en-1944-rtbf.be
Jules Smal (°Hoei, 1899) uit Hoei werd via *Wehrmachtsgefängnis* Torgau (Saksen-D) gedetineerd te Halle an der Saale in het *Justiz Vollzugs Anstalt* (tuchthuis) *Roter Ochse*. Daar werd hij in de zomer van 1944 door het *Oberste Gerichtshof der Wehrmacht* veroordeeld tot de doodstraf, samen met 23 inlichtingsagenten van *Service Luc/Marc* uit het Luikse, waaronder zijn jongere stadsgenoot Edmond Godart (°Hoei, 1924). Zij werden daarna gefusilleerd in de Dölauer Heide. In 1996 werd er door Duitse studenten een gedenkmonument opgericht in Halle an der Saale.
[63] Attest d.d. 13.9.1951 van René Minten, destijds adjunct-stationschef te Hasselt.
[64] Dora was een letterwoord voor *Deutsche Organisation für Reichs Arbeit*.
[65] Bericht d.d. 26.9.1946 van het besluit van de minister van Landsverdediging d.d. 4.4.1946 nr. 581.
[66] Brevet d.d. 21.8.1946 inzake het besluit van Prins-regent Karel d.d. 19.4.1946 nr. 2167.
[67] Attest d.d. 20.12.1950 ter bevestiging van het besluit van de *Controlecommissie* te Maaseik d.d. 6.9.1947.
[68] Verklaring van Jeanette Delée-Goor d.d. 2.5.1949 aan adjunct-commissaris Marcel Colémont van de politie te Hasselt, bestemd voor de *Staatscommissaris* Albert Vrijens bij het *Ministerie van het Algemeen Bestuur en der Pensioenen t*e Hasselt.
[69] Verklaring d.d. 20.12.1946 van Anne Marie Van den Bosch Sanchez de Aguilar, barones de Heusch, vanwege *Service Marc*, Rue Franz Merjay 140, Brussel XI. Zij bevestigde dat Léonard Delée sinds begin 1941 behoorde tot *Service Marc* in Hasselt.
[70] Guillaume Jozef Mebis (°Sint-Lambrechts-Herk, 4.2.1889 †Hasselt, 29.7.1984) woonde te Hasselt, *Runxtersteenweg 91*. Hij was oorlogsvrijwilliger geweest.
Verklaring d.d. 26.5.1949 van hoofdinspecteur van politie Guillaume Mebis (genoemd *Willem*) uit Hasselt.
Als koerier van *Service Marc* te Hasselt ontving hij vertrouwelijke berichten van Leon Delée over de bedrijvigheid van de Duitsers in het station van Hasselt. Guillaume Mebis verkreeg de gelijkgestelde militaire graad van adjudant IAA bij besluit van Prins-regent Karel d.d. 27.6.1947 nr. 4076bis.
[71] S.A. Hasselt, *Pensioendossier Colémont*. Joseph Colémont (°Wijchmaal, 20.6.1879 †Hasselt, 28.3.1950) woonde te Hasselt, Kolonel Dusartplein 27. Op 1.1.1942 was hij al in disponibiliteit gesteld.
Op 15.6.1944 werd hij door het schepencollege van Hasselt (burgemeester Jef Deumens met schepenen Impe en Winderix) vanaf 1.7.1944 uit zijn ambt van politiecommissaris ontzet op rust gesteld ingevolge het Besluit van 28.5.1941.
[72] TYCK, T., *Inlichtingen gevangenis Hasselt*. Léonard Delée, Reg. TR 8892 R.497 d.d. 14.12.1948.
[73] Verklaring d.d. 26.5.1949 van Joseph Colémont, gepensioneerd politiecommissaris te Hasselt en weerstander tijdens WO II, bestemd voor de *Staatscommissaris* te Hasselt, Minderbroedersstraat 11. Joseph Colémont was op

de hoogte van de spionage van Leon Delée voor rekening van *Service Marc*. In augustus 1943 waren ze samen opgesloten in de citadel te Luik.
[74] Verklaring van René Minten d.d. 19.5.1949 in een document van de *Unie der Inlichtings- en Actiediensten* (USRA) met kantoor te Hasselt, Maastrichtersteenweg 127.
[75] *Adviserende Commissie* voor politieke gevangenen te Hasselt d.d. 16.3.1948, dossier nr. II/32206/PPD.
[76] Website Getuigen Leo Siebens - Florent Siebens (getuigen.be) betreffende de leden van de verzetsgroep *De Zwarte Hand* uit Puurs. Laband was een Duits bijkamp van Gross Strehlitz, nabij de Poolse grens, waar gevangenen in een wapenfabriek werden tewerkgesteld.
Het kamp van Laband werd in januari 1945 geëvacueerd en de gevangenen werden naar Buchenwald gebracht.
[77] Verklaring van Theophile Lemmens (°Leopoldsburg, 21.10.1923) d.d. 29.4.1949.
[78] Brief d.d. 1.8.1946 vanwege het Ministerie van Landsverdediging inzake het besluit van Prins-regent Karel d.d. 19.4.1946 nr. 2167.
[79] Info d.d. 13.2.2022 van Yvan Roosen uit Genk, gepensioneerd stationschef te Hasselt.
Vier zonen van Willem Holtappels waren na de oorlog seingevers bij de NMBS te Hasselt.
[80] Schrijven d.d. 20.12.1946 en 2.1.1948 van Anne Marie Van den Bosch Sanchez de Aguilar de Heusch, *chef du Service Marc.*Barones de Heusch bevestigde dat Guillaume Holtappels sinds 1941 een inlichtingsagent was van *Service Marc* te Hasselt met de graad van adjudant ARA/IAA.
[81] Verklaring d.d. 20.5.1953 van Willem Holtappels aan *Staatscommissaris* G. Velaers te Hasselt.
Na de aanhouding van Willem Holtappels in november 1942 zorgde Guillaume Mebis ervoor dat de echtgenote van Holtappels een som van 2000 frank per maand steungeld ontving.
[82] Ongedateerde kopie van een brief, ondertekend door Willem Holtappels, die gericht was aan G. Velaers, *Staatscommissaris bij het Ministerie van Wederopbouw* te Hasselt, Witte Nonnenstraat 6.
Mogelijk werd dit schrijven opgesteld in de zomer van 1953.
[83] RUTTEN, M., *Oorlog in Limburg*, o.c., p. 83.
In de streek van Leopoldsburg opereerde sinds 1941 een sectie van *"Groep G"* (*Groupe Général de Sabotage*), onder leiding van adjudant IAA Michel Kenens (°Leopoldsburg, 5.3.1920 †Koersel, 27.5.2002).
[84] Verklaring van René Patrice Fernand Kempeneers (°Landen, 27.4.1914) d.d. 1.2.1952 aan *Staatscommissaris* Velaers van het *Ministerie van Wederopbouw* te Hasselt.
[85] Marcel Joseph Pattijn (°Hasselt, 1.4.1913 †Hasselt, 29.11.1992) woonde te Hasselt, Kerkhofstraat 347.
[86] Verklaring d.d. 9.6.1953 van Franciscus Somers (°Zonhoven, 21.4.1899) aan *Staatscommissaris* Germain Velaers te Hasselt. Somers was adjunct-stationschef te Hasselt tijdens de Duitse bezetting. Hij verwittigde de echtgenote aan huis van zijn collega Marcel Pattijn van diens aanhouding en stelde vast dat de *Feldgendarmerie* er toen een huiszoeking uitvoerde.
[87] Verklaring d.d. 22.6.1953 van Willem Holtappels aan *1ste Staatscommissaris* G.Velaers te Hasselt.
[88] *Einstellschein I* d.d. 13.4.1943 *Krieggericht der Feldkommandantur* 681, Hasselt I nr. 429/'42.
[89] Brief van de voorzitter van de vzw *Nationale Vereeniging der ex-politique gevangenen van Merksplas en van Watten* d.d. 24.4.1949, dossier 20.203/NM, ter bevestiging van de detentieperiode dat Guillaume Holtappels in de gevangenis te Merksplas verbleef. Deze periode werd beschouwd als detentietijd in gemeen recht.
[90] Besluiten van de *Aanvaardingscommissie voor politieke gevangenen* te Hasselt d.d. 10.7.1953, dossier nr. 20.203.
[91] Verklaring d.d. 20.5.1953 van Willem Holtappels aan Germain Velaers, *Staatscommissaris bij het Ministerie van Wederopbouw t*e Hasselt.
[92] COEKELBERGHS, R. & C°, *Gedenkboek IAA*, o.c., p. 482.
Pierre Michel Emile Gerard Marie Duvivier (°Hasselt, 4.10.1911) was adjudant bij *Bayard*.
Bayard was in 1942 gesticht door dr. Antoine Jooris, majoor in het Belgisch Leger, die tot aan de bevrijding radiofonisch contact onderhield met Londen.
[93] https://www.Lexikon-der-Wehrmacht.de/Gliederungen/Ordnungstruppen/GFP-R.htm
[94] *Verfügung von 6.4.1943* FK 681 Hasselt, waarbij de gedetineerde Willem Holtappels ter beschikking gesteld werd van de *Geheime Feldpolizei 712* om te Antwerpen verder onderzoek te verrichten
[95] Verklaring d.d. 10.3.1949 van René Minten dat hij van september 1943 tot 6 april 1944 te Antwerpen was opgesloten, samen met Guillaume Holtappels en vervolgens in Gross Strehlitz te horen kreeg dat hij met 16 inlichtingsagenten beschuldigd werden van oorlogsspionage.
[96] De *Geheime Feldpolizei* was in Antwerpen gevestigd in de Belgiëlei.
[97] Verklaring d.d. 14.3.1949 van Theo Lemmens uit Leopoldsburg, die bevestigde dat hij samen met Willem Holtappels gedetineerd was : in Gross Strehlitz (van 8.4.1944 tot 10.10.1944), in Laband (van 18.10.1944 tot 18.1.1945) en tenslotte in Buchenwald (van 18.1.1945 tot 10.4.1945).
[98] In zijn verklaring d.d. 17.3.1949 bevestigde Louis Van Heel (°Leopoldsburg, 23.8.1922) dat hij Guillaume Holtappels In Gross Strehlitz, Laband en Buchenwald gekend heeft als medegevangene, die zware mishandelingen ondergaan had.

[99] RUTTEN, M., *Oorlog in Limburg*, o.c., p. 100. Verzetsman Pierre Diriken (°Tongeren, 16.2.1882 †Tongeren, 29.11.1960) was gecoöpteerd senator voor de socialistische partij. Hij werd op 4.11.1942 gearresteerd, samen met Jean Frère (†Colditz, 12.3.1944), griffier van het vredegerecht te Borgloon.
Pierre Diriken verbleef in het concentratiekamp Buchenwald tot aan de bevrijding.
[100] RUTTEN, R., *De nazirazzia van 25 mei 1943*, EPO, 2013, p. 248.
Joseph Cesar Brijs (°Sint-Jans-Molenbeek, 12.8.1898 †Sint-Truiden, 2.3.1976) was muziekleraar.
Hij keerde op 27.4.1945 terug uit gevangenschap.
[101] Schrijven d.d. 14.12.1946 van het *NWOS*, *Dienst voor Regeringshulp aan politieke gevangenen*, Stormstraat 13, Brussel.
Afschrift *Ausweis-Certification* van de invrijheidstelling van de *Zivilinternierte* Guillaume Holtappels uit het *Konzentrationslager Buchenwald bei Weimar*, geldig verklaard op 21.4.1945 door het *Belgisch Komiteit* te Weimar-Buchenwald.
[102] MINTEN, R. en EVERAERTS, A., *Hulde aan René Minten als politiek gevangene*, p. 2.
De militaire weerstandgroep *Mill* had een telescriptor geplaatst op de onderaardse dispatchingkabel tussen het station van Hasselt en de controle van de *Deutsche Reichsbahn*, zodat de bewegingen over het spoor konden gevolgd worden. Maar observaties van inlichtingsagenten betreffende de lading bleven nodig.
VERHOEYEN, E., *België Bezet 1940-1944*, Brussel, 1993, p. 271.
De militaire inlichtingendienst *Mill*, opgericht in augustus 1941 door de spion Adrien Marquet (1893-1970), hoofdingenieur bij de *Union de Centrales Electriques du Hainaut* in Charleroi, had vertakkingen tot in Limburg. *Mill* had een geheime centrale gevestigd in het oude spoorwegstation te Brussel aan de Leuvense Steenweg, van waaruit telegrams werden verzonden naar de *Intelligence Service* in Londen
[103] MINTEN, R. en EVERAERTS, A., o.c.
De zus van politieman Guillaume Mebis uit Hasselt, alias *Sophie*, werkte als koerierster voor *Service Marc*.
[104] VAN DIEPEN, T., *Een geërfd trauma, Hasseltse familie in voetsporen van grootvader naar concentratiekampen*, Het Belang van Limburg d.d. 18 en 19.4.2015. Verklaring van kleindochter Edith Minten.
STERK, J., *De Tweede Wereldoorlog in Hasselt*, deel 2, o.c., p. 112.
Guillaume Mebis woonde in de Runxtersteenweg te Hasselt en werd nooit verontrust.
[105] Interview d.d. 7.3.2022 met zijn zoon Henri Minten (°Winterslag, 1927) te Hasselt.
Henri Minten trad in de voetsporen van zijn vader en maakte carrière bij de NMBS als stationschef te Hasselt en laatst als afdelingschef te Antwerpen. Na zijn vaders dood nam hij ook het voorzitterschap over van de plaatselijke *Vereniging van Weerstanders van het Spoor* (NVWS) en zetelde hij in het nationaal bestuur te Brussel.
[106] Verklaring d.d. 3.5.1950 van René Minten inzake het dossier van François Melchior.
[107] Ongedateerde verklaring van Wille Holtappels aan de *Staatscommissaris* te Hasselt (vermoedelijk anno 1953).
[108] Verklaring d.d. 19.5.1949 van René Minten inzake het dossier van Léon Delée.
[109] Mails dd. 5.5.2022 van René Minten jr. en Johan Kuppens.
Volgens de echtgenote van René Minten-Everaerts zou het handelen om generaal Alexander von Falkenhausen, opperbevelhebber, die tijdens WO I een patiënt was geweest van dr. pater Columbanus. Zij had hem toevallig ontmoet tijdens een treinrit van Antwerpen naar Hasselt in een vergeefse poging om haar echtgenoot te bezoeken in de gevangenis te Antwerpen. Hij had haar aangeraden om een brief te schrijven naar de opperbevelhebber. Henri Minten bewerkstelligde dat hij zijn leraar Ludovic Van Winkel (ps. *Lod Lavki*) een Duitse versie van de brief liet opstellen en overhandigen via de *Feldkommandantur* te Hasselt aan het oppercommando van de *Wehrmacht* in Brussel.
[110] MINTEN, R. en EVERAERTS, A., l.c., pp. 4 en 5. De bruine pater Columbanus was geneesheer en via een officier van de *Wehrmacht* kreeg hij toegang tot de gevangenis waar René Minten opgesloten zat.
Hij mocht zelfs het dossier inzien nadat hij hiervoor een omkoopsom had betaald.
[111] Verklaring van Henri Minten via mail dd. 5.5.2022.
"Priester leraar Engels-Duits Van Winkel (schrijversnaam Lod Lavki) heeft een brief in het Duits opgesteld die ik samen met mijn moeder op de Kommandantur (huis Hechtermans) op de Leopoldplaats ben gaan afgeven.
De brief was in zo een perfect Duits dat ik het voorstel ,kreeg om al daar te blijven als tolk!!!
Ik kon al rap vertellen dat mijn leraar deze brief had op gesteld. Dit huis werd tijdens de bombardementen in april (of mei) 1944, perfect tussen de andere huizen weggebombardeerd en de ganse omgeving was bezaaid met documenten De dag van het bezoek ben ik met mijn moeder naar het hoofdkwartier van de Gestapo (SiPo/SD) op de Belgiëlei in Antwerpen gereisd met de trein. De reis duurde uren wegens spoorversperring in Leuven wegens een bombardement. We werden geleid naar de tweede (of derde) verdieping in een heel sober lokaal waar we zeer lang (één uur twee uur?- hebben gewacht en akelige geluiden hebben gehoord. Daarna kwam er

iemand zeggen dat het bezoek lang genoeg had geduurd zonder dat w onze pa hadden gezien. Na zijn terugkomst heeft onze pa verteld dat hij de week ervoor naar daar is gebracht".

[112] FERON, A., *Vergeten … nooit*, Skribis, 2020.
Camille Féron-De Laet (°Gent, 5.9.1905) was hoofdingenieur bij de NMBS te Hasselt en werd op 20.4.1944 door de *Geheime Feldpolizei* gearresteerd in zijn woning te Hasselt, Toekomstraat 22 wegens het herbergen van Russische krijgsgevangenen.
[113] VAN DIEPEN, T., l.c. p. 30.
BEON, Y. en FAGUE, R., *La planète Dora*, Westview Press, 1985.
Het bijkamp Boelcke van *KZ Dora-Mittelbau* in het centrum van Nordhausen (Saksen) was een voormalige *Luftwaffe kazerne*, waar zieke of arbeidsongeschikte gevangenen aan hun lot werden overgelaten om te sterven en kreeg de cynische bijnaam *"Lebendes Krematorium"* dankzij de SS-arts dr. Heinrich Schmitt (1912-2000).
[114] WINTERS, R., *Duitse razzia's in Noord-Limburg*, Achel, 2010, p. 151..
[115] Verklaring d.d. 5.9.1951 van Joseph Theunis (°Hasselt, 16.4.1922) aan de *Staatscommissaris* te Hasselt aangaande het dossier van zijn oudere broer Henri Theunis.
[116] X., *Minten René Hasselt*, Het Belang van Limburg dd. 11.5.1965.
[117] *Pro Patria Limburg* had haar zetel te Hasselt, Maastrichtersteenweg 127.
Het was een afdeling van de *Unie der Inlichtings- en Actiediensten (USRA)* te Brussel.
[118] Wikipedia. Georges Monard (°Valmeer, 30.12.1942).
[119] Baron Paul Armand Joseph Marie Ghislain Meyers (°Hasselt, 1.3.1921 †Sint-Pieters-Woluwe, 18.1.2011) was van 1963 tot 1989 burgemeester van Hasselt.
[120] Schrijven d.d. 15.11.1945 van Victor Machiels, collectie Roger Frederix, Diepenbeek.
Victor Machiels (°Diepenbeek, 11.9.1909) was agent van de inlichtingsdienst SRA onder nr. 9.768 en tevens pilotenhelper 1ste klas in de organisatie *Comète* (*Relief to the Anglo-American Broken Wings*), lidnr. 431.
[121] CEGESOMA, Brussel, *Dossier Collin*, nr. 1852/F40. Lucien Collin (°Hasselt, 17.2.1909 †Poppenweiler, Ludwigsburg, 30.6.1944). Hij kreeg in 1960 postuum een gedenkplaat te Hasselt in de Demerstraat.
[122] Website Hasel, *De Kroon.* Marie Paula Leontine Laure Vliers was de weduwe van Florimond Edgard Degueldre, cafébaas van *De Kroon* te Hasselt.
[123] RUTTEN, M., *Oorlog in Limburg*, o.c., p. 26 en COEKELBERGS, R., *Gedenkboek IAA*, o.c., p. 582.
Vader Lucien François Lamquin (°Antwerpen, 21.2.1888) en zijn twee dochters Marie-Louise (°Hasselt, 5.1.1923) en Simone (°Hasselt, 3.12.1919) waren aangesloten bij *Comète* te Hasselt.
[124] STRUBBE, F., *Geheime Oorlog 40-45*, o.c., pp. 202 en 406. *Jean Masson* was een alias van Jean Jacques Desoubrie (°Louwingen bij Moeskroen, 22.10.1922), V-Mann van de *Abwehr*, in *Comète* geïnfiltreerd.
DE LARRARD, P., *Jacques Desoubrie, un agent d'infiltration de la Gestapo à Compiègne*, 2014.
Jacqes Desoubrie was op 10.3.1947 te Augsburg aangehouden door de Amerikanen en werd op 20.12.1949 gefusilleerd in Fort Montrouge (Arceuil-F).
[125] Lambert René Jean Spanoghe (°Hasselt, 11.6.1899), alias *Paul van Hasselt*, was sectoroverste van *Comète* te Hasselt. Hij woonde te Hasselt, Luikersteenweg 72. Op 30.6.1944 werd hij te Ludwigsburg gefusilleerd en verkreeg postuum de rang van luitenant IAA.
[126] MARUT, A., *Pilotenhulp in Genk*, o.c., p. 44.
[127] PUNIE, J., *Whitley Z6569 MHS & zijn bemanning*, Heemkundige Kring Kortessem, 2015, p. 88.
Priester Joannes Antonius Mathias Lemmens (°Limmel/Meerssen-NL, 28.4.1912 †Nordhausen, Bölcke Kaserne, 25.3.1945) was sinds oktober 1938 kapelaan te Diepenbeek. Omdat hij vóór de Tweede Wereldoorlog een paar jaar in de Amerikaanse staat Wisconsin had verbleven voor zijn priesteropleiding, sprak hij perfect Engels.
[128] Bidprentje Jean Achten, collectie Alexandre Bonnet, Landen.
Jean Jules Robert Achten (°Diepenbeek, 20.1.1914 †Breendonk, 11.4.1944) was te Diepenbeek op 11.1.1944 gearresteerd door de *Geheime Feldpolizei* en in het *Auffanglager* Breendonk op 30-jarige leeftijd gefusilleerd.
Herdenkingsprentje van de 24 gefusilleerde Limburgse partizanen, collectie Jozef Muysers, Genk.
Jan Achten was lid van de partizanengroep 035 in Diepenbeek en inlichtingsofficier. Hij woonde te Diepenbeek, Grendellaan 14.
[129] LAMBRECHTS, R., *Wir, Musemänner*, EPO, 1947.
[130] René Minten was vice-voorzitter geweest van NVWS en kende het verhaal waarover Lieven Ponet het zou hebben in 2009.
[131] De juiste datum was 1.9.1944.
[132] De villa *Palmershuys* te Stevoort in de Kolmenstraat was destijds eigendom van de ex-politicus en oud-burgemeester Albert Louis Charles Marie Palmers de Terlaemen (°Hasselt, 23.4.1862 †Stevoort, 10.12.1949). Hij was getrouwd met barones Anaïde Marie Yvonne de Groote.
STRUBBE, F., *Geheime Oorlog 40-45*, o.c., p. 96. René Carlens (°Herk-de-Stad, 12.6.1911 †Herk-de-Stad,

22.2.2001) uit Stevoort was sectoroverste BNB in Herk-de-Stad en tevens inlichtingsagent van de *Service Marc* onder codenummer VN/AL/B61.

[133] André Somers uit Schakkebroek (°Herk-de-Stad, 18.11.1931 †Hasselt, 4.3.2022), verklaarde op 3.6.2019 aangaande de trein met vliegende bommen geladen te Schulen in september 1944, dat Florent Genard (°Rummen, 2.7.1915 †Herk-de-Stad, 5.11.1987) - koerier van het *Geheim Leger* in Herk-de-Stad - per fiets naar Bolderberg was gereden, waar zich een inlichtingenpost bevond.

[134] Mail d.d. 3.3.2009 van Luc Vanhove - gepensioneerde commandant van de Luchtmacht - verantwoordelijke van het *Historisch Centrum Luchtmachtbasis Brustem* te Sint-Truiden. Hij meende dat de luchtraid in Schulen was uitgevoerd door Mosquito's van de RAF.

[135] BONNEUX, P, LEEMANS, A., PIETERS, M., VAN DUFFEL, J., *De Tweede Wereldoorlog in Groot-Herk 1939-1945*, Geschiedkundige Kring Groot-Herk, 2012, p. 304.

[136] Mission Summary Report d.d. 1.9.1944, opgesteld door de Amerikaanse luitenant-kolonel vlieger David Schiller.

[137] De Engelse vakterm *strafing* betekent een aanval van machinegeweren vanuit laagvliegende vliegtuigen. Het is eigenlijk een cynische verwijzing naar het Duitse woord *Strafe* (bestraffing).

[138] De Britten noemden de V1's *buzz bombs* vanwege het geluid dat de propulsiemotor van de bom maakte.